

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

תכנית הלימודים

בהיסטוריה חמ"ד

לחטיבה העליונה

לתלמידים המתחילים את לימודיהם

בכתה י' בשנת הלימודים תשע"ה

(2 יחידות החובה)

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

שיקולי הדעת בקביעת נושאי הלימוד במסמך ההלימה

שיקול דעת דיסקטי/דיסציפלינרי	שיקול דעת ערכי / חינוכי
<p>שמירת מוקדי הדיון של התוכנית ורעיונותיה המרכזיים : שילוב תולדות עם ישראל בתוך הרצף של האירועים ההיסטוריים הכלליים, שילוב של תמה עם ציר הזמן והרצף הכרונולוגי, הגדלת היקף לימודי היסטוריה כללית.</p>	<p>השארת נושאים הרלוונטיים לבניית זהותו של הלומד בחמ"ד, כגון הציונות הדתית: המזרחי והפועל המזרחי.</p>
<p>ויתור על נושאים הנלמדים במסגרת תכנית הלימודים באזרחות: הצהרת זכויות האדם, סוגיית מיהו יהודי, העם היהודי בתפוצות, ליברליזם וליברליזם כלכלי, הוויכוח על הצביון היהודי של המדינה.</p>	<p>השארת נושאים התורמים להבנת מציאות החיים בחברה הישראלית ובעולם, כגון תיעוש, הגירה ועליה.</p>
<p>נטייה לוותר על נושאים שמלכתחילה הוגדרו בתכנית הלימודים כנושאי בחירה, כמו המדינה הריכוזית, מדיניות החוץ של מדינת ישראל.</p>	<p>השארת נושאים המזמנים הוראה משמעותית והנחלת ערכים, כגון חיי יום-יום בתקופת השואה, התיישבות.</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

נטייה לוותר על חלק מן הנושאים המופיעים בהקשרים שונים בתכנית הלימודים והשאתם במקום אחד, כגון העולם הערבי.	
בחירת נושאים שניתן לבנות ביניהם קשרים, כגון הלאומיות מפני שהנושא מהווה תשתית הכרחית להבנת העידן המודרני, והגורמים והרקע לעליית הציונות.	
נושאים מפרקים שונים אשר החיבור ביניהם מוליד הבנה מחודשת, למשל: דרכי ההתמודדות עם החילון (רפורמה, אורתודוכסיה) והיחס לתנועה הציונית.	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

שיקולי הדעת לקביעת הנושאים להערכה חלופית

שיקול דעת / חינוכי	שיקול דעת דיזקטי/דיסציפלינרי
בחירת נושאים המזמנים אפשרויות הערכה חלופית, כגון השוואה בין קהילות, צפייה וקריאה ביקורתית וראיונות עם אנשי עדות.	בחלק מהנושאים שנבחרו מתאפשרת פגישה עם אנשי עדות שחו האירוע על בשרם, בגלל הקרבה היחסית של האירועים לזמננו. בחלק מהנושאים שנבחרו מתאפשר סיור באתרים היסטוריים.
.	הקפדה שהנושאים שיילמדו בהערכה חלופית יהיו נושאים שלמים ולא מקוטעים, וכך לאפשר מגוון אפשרויות של הערכה חלופית. הבחירה הרחבה תביא לידי ביטוי את השונות בין בתי הספר ובין הלומדים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

עקרונות התכנית:

- **ארגון הנושאים והתכנים סביב סוגיות ורעיונות מרכזיים** – גישה זו מזמנת שיח לימודי בכיתה ומאפשרת למורים להפעיל אסטרטגיות הוראה מגוונות המעודדות את התלמידים ליטול חלק פעיל בתהליך הלמידה. כמו כן גישה זו מאפשרת הבניית ידע וטיפוח כישורי חשיבה מסדר גבוה בצד לימוד חווייתי. למידה בדרך זו תאפשר לתלמידים להעמיק את הבנתם בנושאים הנלמדים.
- **עקרון הרציפות וההמשכיות, שילוב בין תְּמָה וכרונולוגיה** – בחירת נושאי הלימוד התמטיים נעשתה ככלל על פני הרצף הכרונולוגי, כדי להעמיק בקרב התלמידים את המודעות לקיום המשכיות והתפתחות בתולדות עם ישראל ובתולדות האנושות לאורך הדורות.
- **רלוונטיות** (נגיעה ושייכות) - בבחירת נושאי הלימוד נשקלה השאלה: האם הנושא מהותי להבנת תחום הדעת ועד כמה הוא משמעותי ללומדים.
- **הדגשת ההיבט הערכי** – בבחירת תוכני הלימוד ויעדיהם הושם דגש על חשיפת הערכים שעמדו ביסודן של החלטות ההיסטוריות שנקטו בתקופות השונות יחידים – מנהיגים – וחברות.
- **שילוב בין ההיסטוריה הכללית לתולדות עם ישראל** – תולדות עם ישראל נלמדות הן כהיסטוריה הייחודית של העם היהודי, והן בתוך ההקשר של ההיסטוריה הכללית תוך בחינת קשרי הגומלין ביניהן.
- **הצגת הנושאים מנקודות ראות שונות** – כדי שהלימוד בבית הספר ישקף את ההיסטוריה על כל מורכבותה, יתנהל הדיון בנושאי הלימוד מנקודות ראות שונות הנובעות מגישות שונות ומהשקפות עולם שונות של בני התקופה ההיסטורית הנלמדת והן של ההיסטוריונים החוקרים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

הערכה החלופית

הערכת שתי יחידות החובה בהיסטוריה משלבת שתי צורות הערכה:

1. היבחנות חיצונית במבחן בגרות אחד על 70% משתי יחידות הלימוד. תכנית ההיבחנות כוללת את כל הנושאים במסמך שאינם מודגשים.
2. הערכה חלופית בהיקף של 30% משתי יחידות הלימוד. הנושאים הנלמדים במסגרת ההערכה החלופית צבועים בצבע ירוק.

להלן מבנה ההערכה החלופית:

בשנה הראשונה –

לרשות המורה עומדים לבחירה שני נושאי לימוד. מתוכן יבחר המורה אפשרות אחת בלבד.

1. המורה יבחר בנושא "משברי המודרנה" (עמ' 24-20 במסמך) הכולל את הנושאים – מלחמת העולם הראשונה והמשטרים הטוטליטריים בהיקף של 15 ש'. הנושאים יילמדו בכיתה וההערכה עליהם תהיה באמצעות קריאה ביקורתית או צפייה ביקורתית או ניתוח כרזות או ניתוח קריקטורות או מבחן בית ספרי. הצעות מפורטות יתפרסמו בהקדם.
2. המורה יבחר בנושא מסורת ומודרנה בקהילות יהודיות בין שתי מלחמות העולם (עמ' 32 במסמך) וינחה תהליך של חקר בהיקף של 15 ש'. הצעה מפורטת תתפרסם בהקדם.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

בשנה השנייה –

תכנית "חמ"ד ועד" :

הנושאים אשר צבועים בצבע ירוק בעמ' 33-66 יילמדו בכיתה בהיקף של 14 ש', וההערכה תהיה באמצעות מפגש עם איש עדות ניצול שואה או איש עדות המספר את סיפורו האישי בנושא העלייה בשנות ה-50 או ההתיישבות בשנות ה-50. יש להקדיש ליישום תכנית חמ"ד ועד 8 ש'. סך הכול חישוב השעות להערכה החלופית – 22 ש'. ההנחיות למסלולי העדות השונים יתפרסמו בהקדם.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

תכנית הלימודים ליחידות החובה

נושאי הלימוד:

1. מסורת ומודרנה בתולדות ישראל והעמים בעת החדשה
2. נאציזם ושואה
3. מיישוב הארץ להקמת מדינה בארץ ישראל

מטרות התכנית

1. הכרת אירועים היסטוריים מרכזיים והבנת משמעותם כאירועים מכוננים בתולדות ישראל והעמים.
2. הבנה כי המציאות בהווה מושפעת מאירועים ותהליכים שהתרחשו בעבר, ושפעולות הנעשות בהווה יש בהם כדי להשפיע על עיצוב העתיד.
3. הבנה שקיימת השפעת גומלין בין עמים ובין חברות במהלך ההיסטוריה.
4. הערכת פעילותם והשפעתן של דמויות (גברים ונשים) מרכזיות על החברה ועל תהליכים היסטוריים.
5. הבנת השפעתן של אידיאולוגיות על תהליכים היסטוריים.
6. הבנה שכל נושא, אירוע או תהליך נצפה ונדון על ידי ההיסטוריונים החוקרים ובידי בני תקופות שונות מתוך נקודות ראות שונות הנקבעות לפי השקפת עולמם.
7. עמידה על ההבדל שבין הסבר והבנה לבין הצדקה מוסרית.
8. טיפוח סובלנות וכבוד כלפי עמדות, השקפות ומסורות של אנשים שונים ושל חברות שונות.
9. הבנת מרכזיותם של ערכי ההלכה ושל האמונה בתולדות עם ישראל.
10. הבנת מרכזיותה של ארץ ישראל בתודעה היהודית לאורך תולדות עם ישראל.
11. טיפוח תודעת השותפות היהודית, ומתוכה פיתוח תחושת אחריות להמשך קיומו של העם היהודי.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

12. הבנת חשיבותה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי.

13. פיתוח אסטרטגיות חשיבה, כישורים ומיומנויות הדרושים ללימוד ההיסטוריה:¹

- **התמצאות בציר הזמן** – לפני הספירה ואחרי הספירה
- **יישום** – יכולת להשתמש בידע נלמד במצבים חדשים
- **השוואה** – הגדרת תבחינים להשוואה וזיהוי הדמיון והשוני על פי תבחינים
- **מיון** – יצירת קטגוריות על בסיס תכונות משותפות של פריטים וקיבוץ פריטים לקבוצות קטגוריות על פי תכונותיהם
- **איתור ואיסוף** מידע ממקורות מידע מגוונים ורלוונטיים
- **הבחנה בין מקורות מידע** ראשוניים לבין מקורות משניים ו**בחירה** מושכלת של מקור המידע בהתחשב בסוג התוכן שהמקור מספק כמו: הבעת עמדה, תוכן עובדתי, תוכן רשמי
- **קריאה ביקורתית** – טקסטים כתובים: מקורות היסטוריים, ספרות יפה מקורות חזותיים: ממצאים ארכיאולוגיים, מפות, מטבעות, תמונות, דיאגרמות, גרפים, סרטים; מקורות שמע (אודיו): עדויות; ומקורות אחרים רלוונטיים לנושא
- **ניתוח הטקסט בהקשר שלו** – זיהוי רכיבים וקשרים: הבחנה בין עיקר לטפל, זיהוי הרעיונות המרכזיים שבטקסט, הבחנה בין עמדה לבין עובדה, בין טענה להשערה; הבחנה בין סיבות לבין תוצאות ומסקנות; זיהוי נקודת המבט או השקפת העולם של הכותב; זיהוי הטיעונים בטקסט וניתוחם בהתייחס לטענות המרכזיות שבו; גילוי הנחות סמויות בין שורות הטקסט
- **הסקת מסקנות** מבוססות ומנומקות
- **מיזוג מידע** – חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע חשובים ממקורות מידע שונים על מנת ליצור ידע חדש; ייצוג מידע או ידע בדרכים מגוונות
- **טיעון** – ניסוח טענה והצדקתה תוך שימוש בממצאים, בראיות ובהסברים
- **שיח טיעוני** – השתתפות פעילה בדיון תוך ניסיון לשכנע בצדקת טענה נבחרת או להפריכה באמצעות ראיות והסברים

¹ המטרות נגזרו מתוך המסמך "אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה" ומתוך המסמך "מידענות מתווה לפיתוח" ראו באתר האגף לתכניות לימודים.

חשיבה – http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/Portal/Kishurim/Chashiva.htm

מידענות – http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/Portal/Kishurim/Meidaanut.htm

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

- **הצדקת הידע והערכתו** – שיפוט איכות הידע מבחינת הרלוונטיות והאמינות שלו, תוך מתן פרשנות אישית; חשיבה ביקורתית על תהליכים היסטוריים תוך התמודדות עם הצדקות או אי-הצדקות מוסריות
- **שאלת שאלות** – ניסוח שאלות העוסקות בתופעות, בסוגיות או בדילמות שנדרש להן המשך בירור או חקר
- **עבודה בצוות** והשתתפות פעילה בדיון; שמירה על **כללי שיח** תרבותיים
- **החלטת החלטות בצוות**
- קבלת **משוב וביקורת** ויכולת **יישומה**
- מתן **משוב וביקורת בונים** מנומקים ומבוססים
- **הערכת עבודת הצוות** ותרומתו הייחודית של כל אחד מחבריו לתוצאות העבודה.

תכנית הלימודים

מסורת ומודרנה בתולדות העמים ובתולדות ישראל בעת החדשה - 61 שעות²

מבוא

החל במאה ה-18 התרחשו בעולם התפתחויות רעיוניות, פוליטיות וחברתיות שחוללו שינויים בדפוסי חיים ובתפיסות עולם. שינויים אלה הוגדרו "מודרנה". נושא זה בנוי סביב שאלה שהתשובות עליה הן הציר המרכזי של מאפייני תקופת המודרנה, השאלה היא: מהן ההתפתחויות הייחודיות של העת החדשה – "המודרנה" – שעיצבו עולם שונה, כמעט לחלוטין, מזה שהיה קיים בימי הביניים המאוחרים? משאלה זו עולות שאלות נוספות: כיצד השפיעו התפתחויות ייחודיות אלו על תולדות עם ישראל? באילו תחומי חיים ניכרת השפעתן? לימוד התכנים הכלולים בנושא זה והבנתם יקנו לתלמידים כלים לניתוח העבר. באמצעות כלים אלה הם יוכלו להתמודד עם שאלות ועם תופעות המוכרות להם ממציאות חייהם בהווה.

הנושא מסורת ומודרנה בעת החדשה נחלק לשלושה חלקים:

3.1 תופעות המודרנה

3.2 משברי המודרנה

3.3 התמודדות העם היהודי במודרנה

בחלק הראשון: נדונות תופעות מודרנה מרכזיות ונבחנים מאפייניהן והשפעתן על חיי החברה הכללית.

להלן דוגמאות של תופעות הנדונות בו:

- הופעת מסגרת מדינית חדשה שהיא ריבונית וריכוזית;
- הנאורות והשפעתה על תפיסת ערך האדם כיצור אוטונומי האחראי לגורלו ולגורל החברה;

² סך שעות מעודכן הכולל 46 ש' נושאים להיבחנות חיצונית ו-15 ש' להערכה חלופית

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

• התיעוש והחידושים הטכנולוגיים והשפעתם על החברה והמדינה.

נוסף לתופעות המודרנה המרכזיות נידון בנושא זה אחד ממאפייניה הבולטים של העת החדשה – צמיחת האידיאולוגיות המודרניות: ליברליזם, לאומיות וסוציאליזם - אשר הציגו פתרונות מהפכניים לתיקון חיי החברה והמדינה במציאות המודרנה המתהווה. ושאו את עיקרי רעיונותיהם מן הנאורות. למרות העיסוק בשאיפות תיקון העולם של האידיאולוגיות המודרניות, ממוקד לימוד תקופת העת החדשה על פי התכנית, בהבנת השניות והמורכבות של המודרנה. **החלק השני** מתמקד במיוחד בסוגיות **משברי המודרנה**.

המודרנה אינה מוצגת כמסע חד-סטרי לקראת נאורות וקדמה, אך גם לא כמסע של הרס התום והטבעיות. בדרך הצגת המודרנה בתכנית, מזמן תהליך ההוראה-למידה דיון מעמיק גם בנושאים ערכיים הנובעים ממורכבותה. תופעות המודרנה לא פסחו על העם היהודי. למרות הבדלים באופיים של תהליכי השינוי ובמועדי התרחשותם עברו קהילות ישראל תהפוכות רבות בעת החדשה. המסורת היהודית שהתפתחה בקרב קהילות היהודים בדורות הקודמים בכל ארצות מושבם באירופה, במדינות הים התיכון ובארצות האסלאם, הועמדה בפני אתגרים רבים. עיון בתהליכים הללו הוא אבן יסוד להבנת מציאות החיים היהודיים בימינו.

בחלק השלישי נדונה התמודדות העם היהודי במודרנה, ונבחנות הדרכים השונות שבהן התמודד העם היהודי עם תופעות המודרנה ועם המציאות בעת החדשה בתחומי החיים הדתיים, החברתיים, התרבותיים והלאומיים.

מקרא:

ורוד: נושאים שלא יילמדו

ירוק: פרקי הרחבה והעמקה (ידע ומיומנויות להרחבה)

ללא הדגשה: בסיס הידע והמיומנויות (פרקי חובה)

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

תופעות המודרנה

מטרות

התלמידים :

1. יכירו את התופעות המרכזיות שהביאו להיווצרות העולם המודרני
2. יבינו את תופעת פריחתן של האידיאולוגיות שהיוו מצע לשינויים חברתיים ומדיניים
3. יבינו את השפעת רעיונות הנאורות על ירידת מעמד הדת בעת החדשה בהשוואה לימי הביניים
4. יבינו את השניות שבתופעות המודרנה : קדמה לעומת פגיעה בזכויות האדם

תכנים

פרקי הלימוד	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה
א. צמיחת המדינה הריכוזית החל במאה ה-17 לספה"נ (4-5 שעות)	מאפייני מסגרת המדינה המודרנית: ריכוזיות השלטון : - הקמת מערכות ביורוקרטיה ומיסוי מרכזיות, - יצירת חוקה, ומערכות חוק ומשפט, תרבות ושפה רשמית למדינה ; -מונופולין על כוח הכפייה – צבא ומשטרה. • תהליך ההאחדה : - צמצום מעמד הדת בממשל	זיהוי רכיבים וקשרים והסקת מסקנות אבחון המאפיינים המרכזיים של המדינה המודרנית על סמך מקורות מידע מתאימים : - תרומת כל אחד מהמאפיינים להיווצרותה של חברה חדשה ; - מציאת סתירות בין המקורות השונים בשאלת המאפיינים המרכזיים ; - תרומתו של כל אחד מהמקורות להבנת

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
 רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>מאפייני המדינה המודרנית.</p> <p>טיעון: "הקמת מערכת חינוך במדינה תרמה להאחדת החברה וליצירת נאמנות למשטר" - הצדקת הטיעון או דחייתו בהסתמך על ראיות המאוששות אותו.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ביטול השדרות מימי הפיאודליזם - ביטול הגבולות הפנימיים של המדינה - יצירת סמלי המדינה: המנון, דגל, חוקה וסמל - פיתוח מערכת חינוך ככלי ליצירת נאמנות למשטר, לאחידות השפה וליצירת זהות משותפת. 	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>הצדקת הידע והערכתו מתוך ניתוח מקורות העוסקים בהכרת ערך האדם, הערכת הרעיונות השונים המובאים במקורות והסברתם.</p> <p>טיעון</p> <p>– התייחסות לטיעון: "הכרת הנאורות בערך האדם עומדת בסתירה למגמות ההאחדה של המדינה הריכוזית."</p> <p>– הצדקת הטיעון או דחייתו</p> <p>– הנמקת הדעה בראיות תומכות.</p> <p>העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>- טענות מבוססות ומנומקות בעד ריכוזיות שלטונית ונגדה, מול טענות 'בעד' ו'נגד' הפרדת רשויות (בהסתמך על מקורות מדברי משכילים שונים).</p> <p>דיון בסוגיה האם יש נקודות מבט עדיפות על אחרות? אם יש- במה הן עדיפות?</p> <p>זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>מציאת קשר בין עקרונות הנאורות לבין מאפייני הנאורות.</p> <p>ייצוג ידע בדרכים מגוונות</p> <p>– צורת ייצוג מידע, כגון טבלה או תרשים, מתאימים להסברת הקשרים בין עקרונות הנאורות לבין מאפייני הנאורות.</p>	<p>השינויים שחוללה הנאורות – התהוות ההכרה בערך האדם</p> <p>א. עקרונות הנאורות:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ההכרה בערך האדם • האדם – יצור אוטונומי השולט בחייו ואחראי לגורלו ולגורל החברה • ההכרה בכבוד האדם ובזכויותיו הטבעיות לפי: <ul style="list-style-type: none"> – חירות, קניין ואושר. (לוק) – זכויות האישה (מרי וולסטונקרפט) – הקריאה לסובלנות ולזכויות פוליטיות לפרטים (וולטיר) – הפרדת רשויות כאמצעי לשמירת חרות (מונטסקייה) – אמנה חברתית (לוק, רוסו). <p>ב. מאפייני הנאורות: אינדיבידואליזם, רציונליזם, ספקנות וחילון, ידע וקדמה.</p>	<p>ב. הנאורות (המאה ה-18 לספה"נ) (5 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">הסקת מסקנות</p> <p>- ניתוח מסמך "הכרזת העצמאות" ומסמך "הצהרת זכויות האדם"; - הסקת מסקנות על אודות יישום זכויות האדם בעקבות רעיונות הנאורות.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • המהפכה האמריקאית והמהפכה הצרפתית כפורצות הדרך ליישום רעיונות הנאורות - הכרה בזכויות האדם והאזרח בימי המהפכה הצרפתית - הכרזת העצמאות והצהרת זכויות האדם במהפכה האמריקאית. 	
<p style="text-align: center;">מיזוג (אינטגרציה)</p> <p>עיון במקורות שונים, כתובים וחזותיים המתארים את ההתפתחויות החברתיות, הכלכליות והמדיניות בחברה המתועשת. ומציאת קשר בין לבין מאפייני התיעוש.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>"יש חוקרים הטוענים שהמדינה המודרנית הריכוזית, התפתחה בעקבות תהליכי התיעוש." - הבעת דעה על הטיעון; - הנמקת הדעה על סמך המידע הכלול בפרק זה.</p>	<p style="text-align: center;">השינויים המרכזיים בחברה ובמדינה בעקבות התיעוש</p> <p>א. מאפייני התיעוש: מיכון בהתחדשות מתמדת; ייצור המוני בקו ייצור אחיד. ב. ההשלכות החברתיות והכלכליות של התיעוש:</p> <ul style="list-style-type: none"> • עליית מעמדות חברתיים חדשים: - מעמד הפועלים והתאגדויות פועלים. • גידול דמוגרפי. • גידול בְּמְמדי הגירה - מהכפר אל העיר ואל "העולם החדש". ג. ההשלכות על המדינה: • הגדלת עושר המדינה והתהוות אימפריאליזם. • הגברת האחידות במדינה - חינוך, תרבות, שפה תחבורה ותקשורת - והיווצרות "מדינת הלאום". <p>עליית "חברת ההמונים".</p>	<p>ג. המיכון והתיעוש החל במאה ה-18 (4 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
	אידיאולוגיות כמחוללות שינויים חברתיים ומדיניים	ד. התנועות האידיאולוגיות המודרניות: 1. לאומיות המאה ה-19 (חובה) 2. ליברליזם או סוציאליזם (6 שעות)
<p>העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>העלו טענות מבוססות בעד ונגד התערבות המדינה בחיי האזרח בנושאים החברתיים והכלכליים חיונית להגנה על זכויותיו.</p> <p>העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>בחירה באחד הנושאים שלמענם נאבקו הליברלים במאה העשרים, כגון: זכות בחירה לנשים, הרצון של מדינה באפריקה להשתחרר</p>	<p>1. ליברליזם: ההגנה על חירויות היסוד כעיקרון מחייב בהתנהלות המדינה הדמוקרטית המודרנית.</p> <ul style="list-style-type: none"> • עידן הליברליזם במאה ה-19: - הליברליזם הפוליטי – המאבק בריאקציה (שמרנות) למען זכויות הפרט - הליברליזם החברתי-כלכלי – ההתנגדות לפגיעה בזכות הקניין ובהתערבות המדינה בנושאים חברתיים וכלכליים - מדיניות laissez faire "לְסֵה פֶר" ("הנח לעשות" כלומר אל תתערב). • הדמוקרטיה הליברלית במאה ה-20: - המאבק על מימוש זכויות האדם והאזרח. • דה-קולוניזציה, שוויון זכויות מלא לנשים, והכרה 	

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>משלטון מעצמה אירופאית, מתן חינוך לבני כל המעמדות.</p> <p>הצגת הנושאים מנקודת מבטם של הליברלים לעומת נקודת מבטם של מתנגדיהם השמרנים.</p> <p>דיון בסוגיה האומנם הסתיים מאבקם של הליברלים בנושאים אלו?</p> <p>- הבאת דוגמאות ונימוקים מתופעות ומאירועים המתרחשים בימינו.</p>	<p>בזכויות של קבוצה.</p>	
<p>העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>ניהול דיון בכתב או בעל-פה בין מרקסיסט לבין סוציאל-דמוקרט על הדרך הטובה ביותר להשגת שוויון כלכלי וצדק חברתי.</p> <p>ניהול דיון בשאלה - האם הוויכוח הוכרע ?</p> <p>הבאת דוגמאות ממציאות החיים בעולם ובישראל.</p>	<p>2. סוציאליזם :</p> <p>התפתחות המאבק למען שוויון כלכלי וצדק חברתי כעיקרון פוליטי והתמודדות עם התופעות השליליות של התיעוש :</p> <ul style="list-style-type: none"> • המרקסיזם וייחודו – תביעות לשוויון פוליטי וכלכלי, התגבשות אגודות פועלים ומפלגות עובדים. • סוציאל-דמוקרטיה בהבדל מליברליזם - מתח בין חרות לשוויון במדיניות הכלכלית והחברתית במדינה המודרנית. 	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיות מרכזיות ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">השוואה</p> <p>עריכת השוואה בין עקרונות הלאומיות האמריקאית לבין עקרונות הלאומיות הגרמנית.</p> <p style="text-align: center;">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>- ניהול ויכוח בין סמית לאנדרסון בסוגיה האם הלאומיות ותפיסת האומה קדמו לעולם המודרני או שמא הלאומיות היא תוצר העולם המודרני? - הסכמה עם העמדה המשכנעת יותר מבין השתיים, תוך הבאת נימוקים וראיות.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>- הגשת בקשה או עצומה כנציגי מיעוט אתני במדינת לאוס לקבלת הכרה בזכויות מיעוט לאומי תוך הבאת נימוקים לאומיים וליברליים.</p>	<p style="text-align: center;">לאומיות:</p> <p>זכותם של עמים להגדרה עצמית ולריבונות</p> <ul style="list-style-type: none"> • דגמי לאומיות שונים: לאומיות ליברלית אזרחית; לאומיות אתנית-היסטורית (הרומנטיקה); הדגם האמריקאי מול הדגם הגרמני. <p>תיאוריות היסטוריוגרפיות שונות לגבי מקורה של הלאומיות: הלאומיות כתופעה בעלת שורשים קדומים (סמית) לעומת הלאומיות כתופעה מודרנית (אנדרסון).</p> <ul style="list-style-type: none"> • הכרה בזכויות למיעוטים אתניים במדינה הלאומית הריכוזית כגון: אלבנים ביוגוסלביה, הונגרים בצ'כוסלובקיה, יהודים בפולין, טורקים ביוון. 	

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף רוח וחברה
 הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

משברי המודרנה (15 שעות) נושאי לימוד לבחירה להערכה חלופית (אפשרות 1)³

פרקי הלימוד	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה
א. מלחמת העולם הראשונה (6 שעות)	<p>המלחמה – ביטוי להישגי המודרנה והנאורות או פגיעה בהם?</p> <p>1. גורמי המלחמה : - עליית רעיונות אנטי-ליברליים וראיית צד חיובי באלימות ובכוח - משבר המדינות הרב-לאומיות - האימפריאליזם – העימות בין האוכלוסיות שארצן כבושה לבין המדינות הלאומיות והמעצמות האירופאיות</p> <p>2. נוראות המלחמה : מלחמה טוטלית – הרג המוני וטיהור אתני.</p>	<p>שאלת שאלות</p> <p>- העלאת שאלות, תהיות ובעיות המתעוררות בעקבות הצגת גורמי המלחמה ותוצאותיה מול ערכי הנאורות והאידיאולוגיות המודרניות.</p> <p>- מיוו השאלות מנקודות מבט שונות, מתן הסבר למיון שנערך וכתובת מסקנות הנובעת מהמיון.</p>
	<p>3. תוצאות המלחמה ומשבר האמונה ברעיונות הקדמה ובהשלכותיה : (בחירה בסעיף אחד מתוך שלושת הסעיפים שלהלן :)</p> <p>- הפסימיות החברתית : אבטלה, חילון ומשברי</p>	

³ אפשרויות ההערכה החלופית יפורטו במסמך נפרד

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>קבלת החלטות וגיבוש עמדה מנומקת לבעיה : המלחמה ביטוי להישגי המודרנה והנאורות או פגיעה בהם. ניתוח הבעיה, העלאת נקודות מבט ואפשרויות שונות להכרעה בסוגיה.</p>	<p>אמונה - ראשית הדה-קולוניזציה (הענקת מנדטים ולא סיפוח) -עליית הדמוקרטיה החדשות ושברן (גרמניה ופולין).</p>	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים והבניית מושג</p> <p>מיון מאפייני המשטר הטוטליטרי לפי תבחינים על סמך דעה אישית.</p> <p>התייחסות למאפיין <u>אחד או שניים</u> והצגת טיעון בעד הפעלתו בחיי המדינה או התנגדות להפעלתו.</p> <p>הצדקת הטענה בעזרת ראיות והסברים, והצגתה בפני חברי הכיתה.</p> <p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים ושאלת שאלות</p> <p>מציאת קשר בין מאפייני המשטר הטוטליטרי למאפייני המדינה הריכוזית המודרנית.</p> <p><u>ניסוח שאלות</u> על אודות הסכנות שעומדות בפני המדינה המודרנית בעקבות הקשרים שנמצאו בין מאפייני המשטר הטוטליטרי למאפייני המדינה הריכוזית המודרנית.</p>	<p style="text-align: center;">כיצד צמחו משטרים טוטליטריים מתוך אידיאולוגיות שהבטיחו מרפא לחוליי המודרניות</p> <p>1. הכרת מאפייני משטרים טוטליטריים</p> <ul style="list-style-type: none"> • אידיאולוגיה רשמית מחייבת • מפלגת המונים אחת ובראשה מנהיג אחד והוצאת מפלגות אחרות אל מחוץ לחוק • הנהגת משטר טרור (פיזי ופסיכולוגי) תוך הפעלת משטרה חשאית • מונופול על התקשורת: פיקוח מטעם המפלגה או הממשלה על העיתונות, הרדיו והקולנוע. • מונופול על השימוש בכוח – שליטה מוחלטת של המדינה על השימוש בנשק ועל השימוש בכוח צבאי לדיכוי האזרחים • פיקוח מרכזי על הכלכלה. 	<p>ב. המשטרים הטוטליטריים: נאציזם (חובה) קומוניזם או פשיזם (9 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>"המשטר הטוטליטרי לגיטימי כאמצעי להגשמת רעיונות לתיקון החברה".</p> <p>- הנמקת העמדה והסברתה, תוך שימוש בממצאים, ובראיות</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>"המשטר הטוטליטרי לגיטימי כאמצעי לחיזוק כוחה של המדינה"</p> <p>הבאת נימוקים לעמדתכם תוך שימוש בממצאים, ראיות ובהסברים.</p>	<p>2. הכרת משטרים טוטליטריים שונים</p> <p>יש לבחור באחד מבין שני המשטרים קומוניזם או פשיזם:</p> <ul style="list-style-type: none"> • קומוניזם – האידיאולוגיה הקומוניסטית – חידושיו של לנין (מלחמת המעמדות ודיקטטורת הפרולטריון); – התבססות הטוטליטריות בימי סטלין – המדינה ככלי ליישום האידיאולוגיה – יחס המשטר הקומוניסטי למיעוטים תרבותיים ודתיים – דיכוי בשם החופש – כל אחד עלול להיות אויב – הדוגמה היהודית: היבסקציה – הכחדת תרבות היידיש, אנטי-יהדות ואנטי-ציונות. • פשיזם – האידיאולוגיה הפשיסטית – מרכזיות המדינה והאומה – "המדינה מעל לכול". – פשיזם כתופעה אירופית – משטרים פשיסטיים איטליה כדוגמה ראשונה. – הקמת מפלגות פשיסטיות כגון: בלגיה, רומניה, הונגריה בולגריה 	

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
	<p>– אנטישמיות כמרכיב נפוץ אף כי לא הכרחי.</p>	
	<p>• נאציזם (חובה)</p> <p>– אידיאולוגיה נאצית: מ"פולקיזם לגזע" (לאומיות אתנית, טוהר הגזע הנאצי ומרחב המחיה, מיין קמפ) – דרכי עליית הנאצים לשלטון והתבססותם בו.</p>	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

התמודדות העם היהודי עם אתגרי העת החדשה

מטרות

התלמידים :

1. יבינו את השפעת התופעות המרכזיות של המודרנה על החיים היהודיים, ויכירו את האתגרים שהן העמידו בפני הקיום היהודי בעת החדשה ;
2. יבינו את הדמיון והשוני בהתמודדותן של קהילות ישראל השונות עם המודרנה
3. יכירו את השינויים שחלו במעמד המשפטי של היהודים בעת החדשה ויבינו את השלכותיהם על החיים היהודיים ועל ההתארגנות הקהילתית ;
4. יכירו ויבינו את מגוון התנועות והזרמים שקמו בעם היהודי במטרה לשמור על קיומו הייחודי בעת החדשה
5. יבינו את תגובת היהודים שומרי המצוות לאתגרי החילון, ההשכלה והתיקונים בדת ישראל, כפי שהם באו לידי ביטוי בתנועות השונות
6. הבנת ייחודו של הפתרון הלאומי הציוני לגווניו והסיבות להתנגדויות שקמו לו בחברה היהודית
7. הבנת הרקע והנחיצות להקמת תנועת הציונות הדתית כסיעה בתוך "התנועה הציונית".

תכנים

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
השוואה והסקת מסקנות ניתוח זכויות היהודים במדינות נבחרות והשוואה בין מעמדם המשפטי של היהודים בארצות השונות, על פי תבחינים שיגדירו התלמידים. זיהוי רכיבים וקשרים	השפעת הליברליזם על תמורות בחברה היהודית. <ul style="list-style-type: none"> • השינויים במעמד המשפטי של היהודים בקהילות השונות בעת החדשה : באירופה - במרכז, במערב ומזרח, ארצות האסלאם ובארצות הברית. - מתן שוויון זכויות (אמנציפציה) 	א. מעמד היהודים בעת החדשה משלהי המאה ה-18 עד ראשית המאה ה-20. (5 שעות)

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>מאפייני הליברליזם במדינה שבאו לידי ביטוי במתן זכויות אזרח ליהודים.</p> <p>טיעון, העלאת מגוון נקודות מבט בסוגיה:</p> <p>הסיכוי והסיכון שבאמנציפציה להמשך קיום החיים היהודיים.</p> <p>- הסבר מנומק של טיעוני הסיכוי והסיכון מנקודת מבטו של מי שביקש להתערות בחברה, ומנקודת מבטו של המנהיג הדתי המסורתי של הקהילה וצידוק הטיעונים.</p>	<p>- פתיחת שערי תעסוקה ולימודים</p> <p>- הרחבת אזורי מגורים.</p> <ul style="list-style-type: none"> • השלכות השינויים במעמד היהודים (האמנציפציה) על החברה היהודית: - תהליכי התערות בחברה הסובבת: שינוי אורחות חיים- לבוש, שפה מתירנות והתבוללות - ביטול האוטונומיה הקהילתית והפגיעה בסמכות ההנהגה המסורתית. 	
<p>הצדקת הידע והערכתו</p> <p>יש המכנים את התהליכים החברתיים שעברו היהודים במאה ה-19 ובראשית המאה ה-20 כ"מהפכה דמוגרפית". ניסוח חוות דעת על מידת ההתאמה של השם "מהפכה דמוגרפית" לתקופה זו, תוך ניתוח ומיזוג הנתונים הדמוגרפיים ממקורות חזותיים שונים (דיאגרמות ומפות).</p> <p>השערה</p> <p>השפעות בתחומי חיים שונים, שהשפיעו השינויים הדמוגרפיים על חיי היהודים.</p> <p>ניסוח השערות בקבוצות – בכל קבוצה, השערות על אודות ההשפעות של שינוי אחד.</p>	<p>השפעת התיעוש על החברה היהודית</p> <p>גידול מהיר במספר האוכלוסים היהודים;</p> <ul style="list-style-type: none"> • עיוור – ריכוז היהודים בערים; • פרולטריזציה והתאגדות מקצועית • הגירה – הגירה בכלל; "ההגירה הגדולה"; הגירת יהודים ל"עולם החדש" (1870 – 1925). - השינוי במרכזי הכובד של העולם היהודי: - עליית המרכז היהודי בצפון אמריקה 	<p>ב. תהליכים דמוגרפיים, כלכליים וחברתיים שעברו על החברה היהודית. (3 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>רעיונותיו של מנדלסון - הסבר המסתמך על ראיות למאפייני הנאורות הבאים לידי ביטוי בדבריו.</p> <p style="text-align: center;">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>- עיון בקטעים מדברי ויזל, בדבר השינויים בחינוך היהודי, שהציעה תנועת ההשכלה היהודית; נקיטת עמדה מנקודת מבטם של התומכים בהצעות ומנקודת מבטם של המתנגדים להן.</p> <p style="text-align: center;">הצדקת הידע והערכתו</p> <p>הגנה על עמדות סותרות בוויכוח בקהילות בדבר פתיחת בתי ספר על ידי חברת כ"ח.</p> <p style="text-align: center;">טיעון ומגוון נקודות מבט</p> <p>בימת דיון – שחזור אחד הפולמוסים באחת מקהילות ישראל בנושא: "הכנסת שינויים בחינוך היהודי ברוח רעיונות ההשכלה".</p> <p>הצגת טענות מנקודת מבט שונות כגון: המשכילים, המשכילים המסורתיים, רבנים, פרנסי הקהילה, נציגי החברה או נציגי השלטון.</p>	<p style="text-align: center;">השפעת רעיונות הנאורות על החברה היהודית</p> <p>א. תנועת ההשכלה ויעדיה</p> <ul style="list-style-type: none"> • שילוב רעיונות הנאורות במחשבה וביצירה היהודית (מנדלסון כמעצב מרכזי של ההשכלה היהודית) • מאבק לשילוב היהודים בחברה הכללית; • מודרניזציה של החיים היהודיים והפולמוס סביב תופעה זו - שינוי לבוש ושפה; - עיסוק במשלחי-יד יצרניים; - שינויים בחינוך היהודי – חינוך הבנות. <p>ב. יישום רעיונות ההשכלה בחברה היהודית באירופה ומחוצה לה (במזרח אירופה- "ההשכלה מטעם" במזרח התיכון וארצות האסלאם – בתי הספר של "כל ישראל חברים" בתימן – חדירת רעיונות ההשכלה (הפולמוס בין ה"דרדעים" וה"עקשים").</p>	<p>ג. תנועת ההשכלה היהודית (7 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">השוואה</p> <p>השוואה בין התמודדותן של שתי תנועות התיקונים בדת – תנועת הרפורמה והתנועה השמרנית – עם תהליכי ההשתלבות של החברה היהודית בחברה המודרנית בעת החדשה.</p> <p style="text-align: center;">השוואה</p> <p>הדומה והשונה בין דרכו של חת"ם סופר לדרכו של רש"י הירש.</p> <p style="text-align: center;">הצדקת הידע והערכתו</p> <p>תרומתם של רש"י הירש, ושל חת"ם סופר להתמודדות</p>	<p style="text-align: center;">דרכים להתמודדות עם החילון, ההתערות בחברה הכללית וההתבוללות:</p> <p>יש ללמד על <u>אחת</u> משתי התנועות הבאות:</p> <p>1. תנועות לתיקונים בדת</p> <ul style="list-style-type: none"> • תנועת הרפורמה : תיקונים לצורכי השתלבות מלאה בחברה הכללית - היחס לתקפות המצוות בתפיסת העולם הרפורמית (פרידלנדר, גיגר) או • התנועה השמרנית (היהדות הפוזיטיבית ההיסטורית): - תיקונים מתוך ראייה היסטורית של העבר וייחוד יהודי לעתיד (בארה"ב התנועה השמרנית מכונה התנועה הקונסרבטיבית) - היחס לתקפות המצוות בתפיסת העולם של התנועה השמרנית (זכריה פרנקל) <p>2. המענה האורתודוקסי לגווניו ויחסו למודרנה ולתיקונים בדת :</p> <p>יש ללמד על הניאו-אורתודוקסיה ועל זרם אחד נוסף לפי בחירת המורה :</p>	<p>ד. תנועות וזרמים יהודיים במאות ה-19 וה-20 (6 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
 רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>עם התיקונים בדת ועם המודרנה ; ייצוג המידע בחירת דרך להצגת התפשטות החצרות החסידיות כולל נתונים מספריים תוך הנמקת הבחירה. העלאת מגוון נקודות מבט הצגת טענות מנומקות לגבי תרומתן של "החסידות" ו"הלמדנות" ליכולתו של שומר המצוות להתמודד עם אתגרי המודרנה והחילון, מנקודות המבט של: חסידים, למדנים, תומכי שיטת רש"ר הירש, המשכילים והרפורמים. הבאת נימוקים לדעה שהובעה. הסקת מסקנות קריאת מקורות הלכתיים והסקת מסקנות בדבר דרך התמודדותם ההלכתית עם חידושי המודרנה, מצד רבנים בקהילות יהודיות בארצות האסלאם.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>ההתנגדות לרפורמה</u> ולערכי המודרנה (חת"ס סופר); • <u>ניאו-אורתודוקסיה</u> - חיוב המודרנה תוך שמירה קפדנית על מצוות הדת וחיזוק הזהות האורתודוקסית; תפיסת "תורה עם דרך ארץ" (רש"ר הירש) • <u>התבססות החסידות</u>, התפשטותה והתמודדותה עם אתגרי המודרנה - התרחבות החסידות והפיכתה לתנועה דתית- חברתית המונית - "העדה" ו"החצר" כתחליף לקהילה • <u>הישיבות בליטא</u> והתמודדותן עם אתגרי המודרנה במזרח אירופה. -חיזוק הלמדנות ומעמד הלומדים. - הישיבות כארגון חברתי- רעיוני על-קהילתי (ישיבת וולוז'ין וישיבות המוסר) • <u>רבני הקהילות הספרדיות</u> והקהילות בארצות האסלאם והתמודדותם עם אתגרי "העולם החדש". 	
<p>העלאת מגוון נקודות מבט - דיון בשאלה אילו מבין הגורמים מסביר טוב יותר את עליית הלאומיות היהודית?</p>	<p>1. נסיבות התעוררות הלאומיות היהודית המודרנית</p> <ul style="list-style-type: none"> • היהודים בין השתלבות בחברה הסובבת לבין דחייה, צמיחת האנטישמיות המודרנית וביטוייה כלפי במדינות השונות. השראת התנועות הלאומיות בעמים. 	<p>ה. התעוררות הלאומיות היהודית המודרנית (3 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">טיעון והעלאת מגוון נקודת מבט</p> <p>- הצגת טיעונים ממוינים לפי "בעד" ו"נגד" בדבר הפתרון הטוב ביותר להמשך הקיום היהודי מנקודות המבט של כ"ח, הבונד, הטריטוריאליסטים והאוטונומיסטים;</p>	<p>2 . ארגונים ותנועות לאומיות יהודיות כפתרון להמשך קיום העם היהודי ; כ"ח והעיתונות היהודית סולידריות יהודית והתארגנות בין-לאומית טריטוריאליסטים - התיישבות יהודית בחבל ארץ אוטונומי שאינו ארץ ישראל. הבונד – יהודים בתנועות כלליות לתיקון חברתי (סוציאליזם, קומוניזם סוציאל-דמוקרטי), מפלגות סוציאליסטיות יהודיות. אוטונומיסטים - אוטונומיה תרבותית שאינה בארץ ישראל.</p>	
<p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>זיהוי מאפייני הלאומיות לגווניה ומרכיביה, שבאים לידי ביטוי בתנועה הציונית כתנועה לאומית. מתן הסבר והבאת ראיות המצדיקות את הקביעה.</p> <p style="text-align: center;">השוואה והסקת מסקנות</p> <p>השוואה בין רעיונות ותכניות של מבשרי ציונות שונים – חובבי ציון והתנועה הציונית בראשות הרצל – והסקת מסקנות לגבי ייחודה של התנועה הציונית. תבחינים</p>	<p style="text-align: center;">ייחודו של הפתרון הלאומי-ציוני</p> <p>1. שורשי הרעיון הציוני כלאומיות מודרנית</p> <ul style="list-style-type: none"> • "מבשרי ציונות" • חובבי ציון וראשית התארגנות התנועה הציונית והעליות "הראשונות" לארץ ישראל (אזכור) <p>2. התנועה הציונית בראשות הרצל:</p> <ul style="list-style-type: none"> • המצע של התנועה - פתרון מדיני בארץ ישראל, מוכר במשפט העמים. (תכנית בזל, צ'רטר) • מיסוד ודמוקרטיזציה של התנועה. 	<p>ו. התנועה הציונית (10 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p>להשוואה : מקומה של ארץ ישראל בתכניות השונות ; ההתייחסות לאומות העולם ; דמוקרטיזציה ומתן זכות הצבעה לנשים ; דרכי ההתארגנות והפצת הרעיון ותכניות התיישבות.</p> <p style="text-align: center;">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>- "בימת דיון" בין קבוצות, להצגת הוויכוח בין הזרמים השונים על-אודות הדרך הנכונה להגשמת הציונות ;</p> <p>- בוויכוח ייוצגו האורתודוקסיה הלא- ציונית מצד אחד, ותומכי ההשתלבות בחברה הכללית, מצד אחר .</p> <p>- הצגת הטעונונים של כל צד שבהם שזורים הנימוקים וההסברים של הדוברים .</p>	<p>- הקונגרס הציוני ומוסדות התנועה הציונית, - התבססות התנועה הציונית עד מלחמת העולם השנייה בקרב היהודים באירופה, בארץ ישראל, בארצות האסלאם , בארה"ב, בצפון אמריקה ובדרומה.</p> <p>- מפלגות וזרמים : ציונות מדינית, ציונות רוחנית, ציונות מעשית, ציונות סוציאליסטית, וציונות דתית.</p> <p>- הציונות הדתית – הרקע להקמת 'תנועת המזרח"י' - הרב ריינס וגישתו לתנועה הציונית. 3. ההתנגדות לציונות.</p> <p>- האורתודוקסיה הלא-ציונות. - הרפורמה, ותומכי ההשתלבות בחברה</p>	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדים בהוראה	פרקי הלימוד
<p align="center">תיק עבודות</p> <p>השוואה בין זוג קהילות יהודיות מאזורים גיאופוליטיים שונים, בעניין התמודדות היהודים עם המשך הקיום היהודי בעידן המודרני.</p>	<p align="center">ההתמודדות עם המשך הקיום היהודי בעידן המודרני</p> <p>הדגמת דרכי התמודדות להמשך הקיום היהודי בזוג קהילות יהודיות מאירופה מצד אחד, ומאסיה-אפריקה מצד אחר, כגון:</p> <p>חלב-וילנה או קזבלנקה-אודסה או צנעה-ורשה או בגדד-פריס בתחומים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מעמד היהודים והתערותם בסביבה • מבנה קהילתי וסמכויות ההנהגה • חינוך והשכלה <p>הצטרפות לארגונים יהודיים, לזרמים ולתנועות יהודיות.</p>	<p align="center">נושא לימוד</p> <p align="center">לבחירה להערכה חלופית (אפשרות (2</p> <p>ז. מסורת ומודרנה בקהילות יהודיות בין שתי מלחמות העולם (לבחירה) (15 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

נאציזם ושואה ומיישוב הארץ להקמת מדינה בארץ ישראל - 79 שעות⁴

נאציזם ושואה

בלימוד נושא זה נחשפות בפני הלומדים האידיאולוגיה הנאצית שהביאה למלחמת העולם השנייה והשלכותיה על גורל היהודים. בתכנית מוצגות הדילמות שעמדו בפני היהודים ודרכי התמודדותם עם הניסיון לקידוש החיים ולשמירת צלם האדם בתנאים בלתי אפשריים וכן מוצגות דרכי התמודדותם עם סוגיות אמונה ושמירה על מצוות.

השואה כנושא לימודי מעוררת רגישות מיוחדת בחיי היהודים בימינו, ועד היום ניכרות השפעותיה. בצד היותה נושא בעל היבט היסטורי היא מעלה שאלות בתחומי מוסר והתנהגות מדינית. במובן זה, לימוד יחידה זו הוא המשך ללימוד "משברי המודרנה", כפי שהם התבטאו בהשלכות על מלחמת העולם הראשונה ולאחריה – בעליית המשטרים הטוטליטריים ובפרוץ מלחמת העולם השנייה.

מטרות

התלמידים :

1. יבינו את משמעות האידיאולוגיה הנאצית כלפי העם היהודי
2. יכירו את השלבים המרכזיים במהלך מלחמת העולם השנייה ויבינו את הקשרים בינם לבין השואה
3. יכירו את מכלול הגורמים והנסיבות שאפשרו את ביצוע "הפתרון הסופי"
4. יבחנו את הדילמות והקשיים שעימם התמודדו היהודים בכל אחד משלבי יישום המדיניות הנאצית, ויעריכו את דרכי התמודדותם

⁴ סך שעות מעודכן הכולל 57 ש' נושאים להיבחנות חיצונית ו-14 ש' הוראה לקראת ההערכה חלופית + 8 שעות יישום תכנית חמ"ד ועד

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

5. יבינו את הקשיים המיוחדים שעמדו בפני היהודים שומרי המצוות ואת דרכי התמודדותם בהם
6. יזהו את הגורמים שהשפיעו על תגובת "העולם החופשי" על המדיניות הנאצית כלפי היהודים
7. יכירו את הגורמים והדילמות שהשפיעו על פעילותם של יהודי "העולם החופשי" נוכח גורל אחיהם בשואה
8. יבינו את הקשיים שעמדו בפני "שארית הפליטה" ואת משמעות התמודדותם עם החזרה לחיים
9. יבינו את מקומה של השואה בזיכרון היהודי, הישראלי והעולמי בימינו, וידונו בלקחי השואה כצו מוסרי יהודי ואנושי.

תכנים

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
השוואה והסקת מסקנות ניתוח מקורות כתובים וחזותיים והסקת מסקנות לגבי ייחודה של האנטישמיות הנאצית.	מדוע היו היהודים לקבוצת יעד לרדיפה הגרמנית? <ul style="list-style-type: none"> • הזיקה בין האידיאולוגיה הנאצית לאנטישמיות המודרנית והמסורתית • הצגת היהדות והמוסר היהודי בחשיבה ובתעמולה הנאצית, כאנטייתזה וכאויב לאריות ולאנושות בכלל. 	א. ייחודה של האנטישמיות הנאצית נגד יהודים ונגד יהדות (2 שעות)
ניתוח מקורות היסטוריים כתובים וזיהוי רכיבים וקשרים זיהוי עובדות ודעות, עמדות מפורשות והנחות סמויות הקשורות לאידיאולוגיה הנאצית כפי שהן באות לידי ביטוי במקורות המידע על הדרכים שבהן יושמה האידיאולוגיה האנטי-יהודית בגרמניה. הסברת ההבדלים בין עובדות לדעות ובין עמדות	באילו דרכים יושמה האידיאולוגיה האנטי יהודית בגרמניה <ol style="list-style-type: none"> 1. מגמות במדיניות האנטי יהודית 1933 – 1938 : השפלה, בידוד והגירה, חקיקה ונישול - תעמולה נאצית אנטי-יהודית - חרם כלכלי נגד היהודים - שריפת ספרי היהודים וגזירת איסור השחיטה. 	ב. שלבים במדיניות האנטי-יהודית של הנאצים בגרמניה בשנים 1933 – 1939. (2 שעות)

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
מפורשות להנחות סמויות.	<p>- חקיקת חוקי הגזע – חוקי נירנברג, ביטול האמנציפציה</p> <p>- אריזציה – החרמת הרכוש היהודי והוצאת היהודים מהחברה וממוסדותיה</p> <p>- הבידוד החברתי- התרומה מרצון של האוכלוסייה הגרמנית.</p> <p>2. 1938 – 1939 שנת המפנה וההסלמה : ליל הבדולח ומאסר ההמונים.</p>	
<p style="text-align: center;">הסקת מסקנות</p> <p>קריאת מקורות המידע השונים העוסקים בתגובות השונות של יהודי גרמניה ויהודי אירופה על המדיניות הנאצית. מציאת עדויות לטענה "שהיהודים לא ראו את הכתובת על הקיר".</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ניסוח טענה נגדית, מבוססת ראיות, לטענה זו. הגדרת הבעיה בהקשר לתגובות יהודי גרמניה והעולם על המדיניות הנאצית.</p> <p>הסברת הבעיה מתוך נקודות מבט שונות תוך מתן הצדקות לנקודות מבט אלו ;</p> <p>ניהול ויכוח עם כל אחד מהצדדים שהעלו ונקיטת עמדה שיפוטית ביחס אליו.</p> <p>כתיבת עמדה אישית מנומקת לבעיה ולהשלכותיה.</p>	<p>האם ראו היהודים את הכתובת על הקיר?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● מגמת ההיאחזות בגרמניה כמולדת : <ul style="list-style-type: none"> - מאבק היהודים על זכויותיהם מול המדיניות הגרמנית ; - התארגנות מחדש – הקמת הוועד המרכזי (מוסדות קהילתיים, חינוך ותרבות, סעד ותעסוקה) ; ● מגמת העזיבה- הגירה : <ul style="list-style-type: none"> - האכזבה מגרמניה ומהעם הגרמני - התלבטויות בדבר היעד להגירה - ארגונים בין-לאומיים ותמיכתם בעזיבת היהודים ● התחזקות התנועה הציונית בקרב יהודי גרמניה - פעילות תנועות הנוער 	<p>ג. תגובות יהודי גרמניה ותגובות יהודי העולם על המדיניות הנאצית (3 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
	<ul style="list-style-type: none"> • עלייה לארץ ישראל- "העלייה החמישית" - "הסכם ההעברה" על ידי היישוב היהודי בארץ ישראל - עליית הנוער • תגובת יהודי העולם: ערבות וסולידריות יהודית - מחאות והפגנות נגד מדיניות הנאצים. - תנועת החרם היהודי על סחורות גרמניות בארצות השונות - ועדי סיוע לפליטים • תגובת מדינות העולם: ועידת אוויאן, ועידת מינכן. 	
<p style="text-align: center;">ייצוג המידע והידע בדרכים מגוונות</p> <p>בחירת דרכים להצגת המידע על אודות מהלכים ונקודות מפנה במלחמת העולם השנייה;</p> <p>ניתוח מקורות כתובים וחזותיים, מיזוג, הסקת מסקנות</p> <p>עיון במקורות כתובים, במפות ובתרשימים; צפייה בסרטים והסקת מסקנות לגבי השלבים והמפנים במלחמת העולם השנייה.</p>	<p style="text-align: center;">מלחמת העולם השנייה – המהלכים העיקריים</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1939 – 1941 - הפלישה לפולין, לצפון ולמערב אירופה; - הסכם ריבנטרופ-מולוטוב, - הקרב על בריטניה - הצדדים במלחמה: בעלות הברית, גרורות הציר ומדינות ניטראליות. • 1941 – 1942 הרחבת המלחמה לחזיתות השונות: - "מבצע ברברוסה"; החזית המזרחית 	<p>ד. מלחמת העולם השנייה (3 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
 רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
	<p>פרל הרבור והצטרפות ארה"ב למלחמה , ניצחון גרמני. 1942 – 1943 המפנה במלחמה : - הישגי בעלות הברית בצפון אפריקה (אל עלמיין) ; ברוסיה (סטלינגרד) ; מתקפה בדרום איטליה ; הפלישה לנורמנדי</p> <p>• 1944 – 1945 מאבק מכריע וסיום המלחמה : - כניעת גרמניה - הטלת פצצת האטום על יפן.</p>	
<p>עריכת השוואה לפי תבחינים והסקת מסקנות עריכת השוואה בין מצב היהודים באזורים השונים והסקת מסקנות לגבי ההבדלים וקווי הדמיון ביישום המדיניות האנטי יהודית בארצות השונות.</p> <p>העלאת מגוון נקודות מבט - חוקרי השואה התלבטו בסוגיה האם היה הפתרון הסופי פרי כוונה מראש או תולדה של תהליכים מקומיים.</p>	<p>כיצד התאפשר הפתרון הסופי? 1. מדיניות הנאצים ושותפיהם נגד היהודים במהלך מלחמת העולם השנייה באזורים השונים.</p> <p>• באזורים הכבושים 1939–1941 - צעד ראשון : התעללות ביהודים והשפלתם ; - הקמת מחנות עבודה וכפייה. - אגרת הבזק של היידריך, ריכוז היהודים בערים והקמת יודנרטים.</p> <p>- ריכוז היהודים בגטאות וסגירתם - החרמת הרכוש היהודי.</p> <p>• מיוני 1941 – עד מאי 1945</p>	<p>ה. גורל היהודים במלחמת העולם השנייה – השואה (4 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911 , טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
נימוקים וראיות של החוקרים לאימות הדעות השונות.	<p>- "הפתרון הסופי".</p> <p>– " מבצע ברברוסה" וראשית פעילות הרצח של האינזצגרופן ;</p> <p>– הקמת מחנות ההשמדה</p> <p>– ועידת ואנזה</p> <p>– האקציות בגטאות, השילוחים למחנות</p> <p>– ההשמדה והסלקציות</p> <p>– חיסול הגטאות</p> <p>– חיסול המחנות וצעדות המוות.</p> <p>2. גורל היהודים במדינות הגרורות, במדינות החסות ובצפון אפריקה⁵</p> <p>3. הגורמים שהשפיעו על מידת היישום של הפתרון הסופי באזורי אירופה השונים :</p> <p>דפוס הזיקה לשלטון הנאצי</p> <p>ניגודי אינטרסים בין המדיניות הנאצית הכללית לבין האינטרסים של המפקדים הנאציים המקומיים, ושל שלטונות מקומיים לא-גרמניים ;</p> <p>• יחס האוכלוסייה המקומית :</p> <p>משתפי פעולה מול מצילים למען תמורה, חסידי אומות העולם. (הולנד, דנמרק, בולגריה, פולין ואיטליה)</p>	

⁵ ההערכה החלופית תתפרסם במסמך נפרד

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">השוואה והסקת מסקנות</p> <p>מציאת הדומה והשונה בדרכי פעולתם ובהכרעותיהם של ראשי היודנט השונים והסקת מסקנות לגבי מורכבות תפקידם.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>העלאת טיעונים וגיבוש עמדה מנומקת בסוגיה "האם ראוי לשפוט את ראשי היודנט על אופן הכרעתם בדילמות השונות?"</p> <p style="text-align: center;">הסקת מסקנות</p> <p>קריאת "שאלות ותשובות" (שו"תים) מימי השואה וניסוח הדילמות שעלו בפני הרבנים על רקע מציאות החיים תחת הכיבוש הנאצי.</p> <p style="text-align: center;">הצדקת הידע והערכתו</p> <p>"זוהי שעה של קידוש החיים ולא של קידוש השם במוות. לפנים דרשו אויבים את הנשמה והיהודי הקריב את נשמתו על קידוש ה'; עתה דורש הצורר את הגוף היהודי, וחובה על היהודי להגן עליו" (מדברי הרב ניסנבוים מראשי הציונות הדתית)</p> <p>קריאת מקורות המידע השונים שעניינם העמידה היהודית באזורים הכבושים ובמדינות החסות והגרורות, והערכת הדרכים שבהן התמודדו היהודים עם הניסיון לקדש את החיים.</p> <p style="text-align: center;">מיון</p>	<p style="text-align: center;">דילמות ודרכי התמודדות בתנאים תת-אנושיים</p> <p>1. התמודדות ההנהגה</p> <ul style="list-style-type: none"> • היודנטים והמשטרה היהודית - הנהגה במילכוד (רומקובסקי, צ'רניאקוב, ד"ר אלקס) - דילמת קבלת המינוי - התמודדות עם מצוקת האוכלוסייה היהודית בגטו עד לגירוש למחנות ההשמדה - דילמת ביצוע גזירות הנאצים בתקופת הגירוש וההשמדה. <ul style="list-style-type: none"> • ארגונים קהילתיים (הולנד, צרפת) • תנועות הנוער • הנהגת רבנים (הרב יוסף קרליבך, האדמו"ר מפיאסצ'נה; הרב אהרונסון מקונין) - גילוי אחריות כלפי הקהילה והישארות בקרבה עידוד והענקת ביטחון בדרשות ובפסיקת הלכה להתנהגות בתנאים לא-שגרתיים <p>2. התנגדות מזוינת לנאצים</p> <ul style="list-style-type: none"> • מרד מזוין בגטאות ובמחנות (מרד גטו ורשה); • פרטיזנים • שאלת הגיבוי הציבורי; - דילמת העיתוי; • פרטיזנים ומחתרות ברחבי אירופה; - הדילמות: "גטו או יער?", סיכון מול סיכוי; - קבוצת העבודה בסלובקיה 	<p>1. התמודדות היהודים עם מציאות החיים בימי השואה (6 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
	<p>עמידה יהודית- "האיברלייבן" ו"קידוש החיים" המאבק לשמירה על צלם אנוש - פעילות עזרה וסעד - חינוך ותרבות - לימוד תורה, קיום מצוות ופנייה אל רבנים בשאלות הלכתיות ובהנהגת החיים (שות"ים) - תיעוד "עונג שבת". פרטיזנים : הדילמות – גטו או יער? סיכון מול סיכוי : -פרשיות הצלה שנויות במחלוקת (קסטנר, ברנד)</p>	
<p>טיעון העלאת נקודות מבט שונות הגדרת הבעיה בהקשר לתגובות העולם להשמדת היהודים. הסברת הבעיה מנקודות מבט שונות. כתיבת עמדה אישית מנומקת משלכם לבעיה ולהשלכותיה.</p>	<p>היכול היה העולם החופשי למנוע את ההשמדה?</p> <ul style="list-style-type: none"> • הפער בין מידע ומודעות לפתרון הסופי • הדילמה בין סיום מהיר של המלחמה כפתרון למצוקת היהודים לבין השקעת משאבים לחיסול מנגנון ההשמדה • אדישות או אנטישמיות של ממשלות ואוכלוסיות – חשש שהמלחמה תיתפס כמלחמה למען היהודים • עמדת הצלב האדום, עמדת האפיפיור ויחס כנסיות מקומיות לשאלת העזרה ליהודים. 	<p>ז. תגובת העולם החופשי נוכח גורל היהודים בשואה (2 שעות) (פרק בחירה)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">טיעון העלאת נקודות מבט שונות</p> <p>הגדרת הבעיה בהקשר לתגובות יהודי העולם החופשי נוכח השמדת היהודים.</p> <p>הסברת הבעיה מנקודות מבט שונות תוך הצדקת נקודות מבט אלו ;</p> <p>ניהול ויכוח עם כל אחד מהצדדים שהעלו ונקיטת עמדה שיפוטית ביחס אליו.</p> <p>כתיבת עמדה אישית מנומקת לבעיה ולהשפעותיה.</p> <p>הצגת עמדה מנוגדת לטענה שהעלתה.</p>	<p style="text-align: center;">היכלו יהודי העולם החופשי לסייע לאחיהם?</p> <ul style="list-style-type: none"> • הפער בין מידע ומודעות לשואה- הקושי בתפיסת ממדי הטרגדיה • יהדות ארה"ב בין ערבות יהודית לפטריוטיות אמריקאית : - הג'וינט ; ועד הרבנים האורתודוקסים ; קבוצת ברגסון (הלל קוק), הוועד לפליטי מלחמה. • יהודי ארץ ישראל – בין הצלה לבניין הבית הלאומי • התגייסות יהודים לצבאות בנות הברית ולצבא האדום. 	<p>ח. היהודים בעולם החופשי נוכח גורל אחיהם בשואה. (2 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
 רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911 , טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p align="center">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>הבאת נימוקיהם של ניצולים שבחרו בהגירה מעבר לים לעומת ניצולים שבחרו לעלות לארץ ישראל.</p>	<p align="center">ההתמודדות עם החזרה לחיים</p> <ul style="list-style-type: none"> • מחנות העקורים וניסיונות השיקום • ניסיונות השיקום בארצות המוצא באירופה • הגירה אל מעבר לים – לאוסטרליה, לארגנטינה ; • תנועת "הבריחה"- ההעפלה לארץ ישראל. 	<p>ט. "שארית הפליטה" (1 שעות)</p>
<p align="center">העלאת אפשרויות מגוונות לצורך פתרון בעיה</p> <p>ניסוח בעיות העומדות בפני מי שרוצה לזכור ולהנציח את השואה.</p> <p>הצגת מיזמים שונים שגובשו לשם להנצחת השואה וקרבתותיה ודיון ביתרונות ובחסרונות של כל אחד מהם, להתמודדות עם זיכרון השואה.</p>	<p align="center">משמעות זיכרון השואה כ כאירוע בעל משמעות יהודית ואוניברסאלית</p> <ul style="list-style-type: none"> • בין שואה לרצח עם ; • לקחי השואה והמניעים לזיכרון ; • דפוסי זיכרון גיוון, השתנות ומניפולציה – ערוצי ההתפשטות של העיסוק בשואה בעולם מאז שנות ה-60 של המאה ה-20, בקולנוע, בתאטרון, בספרות, ובמחקר • הכחשת השואה : היקף הטיעונים, המניעים להכחשה, תפוצת התופעה. 	<p>י. זיכרון השואה והכחשת השואה (נושא לבחירה) (3 שעות) 2 שעות</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

מיישוב הארץ להקמת מדינה בארץ ישראל

מבוא

תהליך השיבה לציון והקמת מדינת ישראל, כפי שהתרחש משלהי המאה ה-19, הוא תופעה ייחודית בתולדות עם ישראל.

תהליך זה, שהביא להקמת המדינה והאתגרים שעמדו בפני מקימה, הם הציר המרכזי שסביבו נבנתה יחידה זו.

התקופה שבה דן נושא זה היא אמנם פרק קצר בדברי הימים הממושכים של העם בארץ, אך היא אחת התקופות האינטנסיביות ביותר.

במיוחד נכונים הדברים לגבי ימי הבית הלאומי, שבהם בתוך זמן קצר ביותר – כשלושים שנה – פיתח היישוב היהודי במקביל את כל מערכות החיים של חברה לאומית מגובשת, והפך מ"בית לאומי" ל"מדינה ריבונית".

בנושא זה נעסוק בדרכי התמודדותו של הציבור הציוני-דתי שומר המצוות והמסורת בבואו לקחת חלק בעיצובה ובהגשמת חזונה של התנועה הציונית בארץ ישראל.

על מנת להעמיק את הבנת התלמידים במשמעות תהליך התפתחות הבית הלאומי והקמת המדינה מתמקד הדיון בסוגיות המרכזיות שעברו כחוט השני במהלך התחדשות היישוב בארץ ישראל כגון: עלייה, התיישבות וביטחון, ובתוך אלה נדונים המאבקים והמתחים החברתיים והרעיוניים שנלוו להקמת המדינה.

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

מוקד לימוד נוסף השזור במסכת ההתרחשויות המוצגת בנושא מתייחס לאירועים האזוריים והגלובליים כגון: מלחמות העולם והשפעתן על המציאות החדשה שנרקמה במזרח התיכון ובארץ ישראל.

הנושא מורכב מארבעה חלקים מרכזיים :

- 5.1 . היישוב היהודי בארץ ישראל בשלהי המאה ה-19 ובראשית המאה ה-20 עד מלחמת העולם הראשונה
- 5.2 . הלאומיות הערבית במזרח התיכון ובארץ ישראל בשלהי המאה ה-19 ובראשית המאה ה-20
- 5.3 . התפתחות הבית הלאומי היהודי בארץ ישראל
- 5.4 . הקמת מדינת ישראל.

היישוב היהודי בארץ ישראל בשלהי המאה ה-19 ובראשית המאה ה-20, עד תום מלחמת העולם הראשונה

מטרות

התלמידים :

1. יכירו את מאפייני היישוב היהודי בשלהי המאה ה-19 בארץ ישראל, יבחנו את התפתחותו ויעריכו את תרומתו לרציפות היישוב היהודי בארץ
2. יבינו את חלקם של עולי העלייה הראשונה והשנייה בבניית התשתית לבית הלאומי ויבחנו את הניגודים והמחלוקות בינם לבין "היישוב הישן"
3. יבינו את התפקיד שמילאה בריטניה בהנחת היסודות לבית הלאומי: במתן הצהרת בלפור ובקבלת המנדט על ארץ ישראל.

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

תכנים

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלמוד
<p>השוואה - הדומה והשונה בין הקבוצות השונות ב"יישוב הישן"</p> <p>לפי תבחינים שיקבעו התלמידים.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ניהול דיון וניסוח חוות דעת בסוגיה האם היוצאים מהחומות ומתיישבי המושבות תרמו להתפשטות "הישן" או להתחלת "החדש"?</p> <p style="text-align: center;">השוואה</p> <p>השוואה לפי תבחינים שיקבעו התלמידים בין אנשי "העלייה הראשונה" לאנשי העלייה השנייה".</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>– יש היסטוריונים הטוענים כי עליית התימנים איננה שייכת מבחינת מאפייניה ל"יישוב החדש";</p> <p>קביעת עמדה תוך הבאת נימוקים וראיות.</p> <p style="text-align: center;">טיעון ומגוון נקודות מבט</p> <p>"בימת דיון" – שחזור הדיון באחת הסוגיות.</p>	<p>בין "ישן" "לחדש" בהתפתחות היישוב בארץ ישראל</p> <p>1. אוכלוסיית ה"יישוב הישן" לגונו: העדה האשכנזית הרכבה, כלכלתה, הנהגתה ודרכי ארגונה</p> <p>העדה הספרדית הרכבה, כלכלתה, הנהגתה ודרכי ארגונה</p> <p>"היוצאים מהחומות" – מקימי השכונות בירושלים והמושבות ברחבי הארץ</p> <p>2. אוכלוסיית "היישוב החדש" לגונו: - עולי חיבת ציון- העלייה הראשונה אוכלוסיית ההתיישבות השיתופית והסוציאליסטית בימי העלייה השנייה - עליית התימנים, בין עליית 'חיבת ציון' לעלייה השנייה.</p>	<p>א. היישוב היהודי לגונו בארץ ישראל בתקופה העות'מאנית משלהי המאה ה-19 עד תום מלחמת העולם הראשונה (4 שעות)</p>
	<p>3. בין מסורת לחידוש סוגיות בשאלת אופיו של "היישוב החדש"; בחירה ועיון בהעמקה בוויכוח על אופיו של ה"יישוב החדש".</p> <p>יש ללמד סוגיה אחת מתוך הסוגיות הבאות:</p>	

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלמוד
<p>בסוגיה הנבחרת – הצגת העמדה של כל אחד מהצדדים בוויכוח, זה לעומת זה, קביעת עמדה ונימוקה.</p> <p>לדוגמה: בפולמוס השמיטה – עמדת המתנגדים ל"היתר המכירה" לעומת עמדת המצדדים ב"היתר המכירה".</p> <p>גיבוש עמדה מנומקת</p> <p>גיבוש עמדה מנומקת בשאלה האומנם היה "היישוב הישן" ישן, ו"היישוב החדש" חדש?</p> <p>ניסוח נימוקים תוך שימוש בראיות ובהסברים.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • החינוך בין קודש לחול - גימנסיה "הרצליה" וביה"ס "תחכמוני", - כ"ח ותלמודי התורה הספרדיים. • תחיית השפה העברית- בן יהודה, מלחמת השפות; • • הצביון הדתי של היישוב - "פולמוס השמיטה" ו"פולמוס גדרה" - מינוי רבנים ביישוב החדש: מינוי הרב קוק כרבם של יפו והמושבות, מינוי הרב עוזיאל כחכם באשי של יפו- תל אביב - ניסיונות לקירוב חילונים – מסע הרבנים למושבות • היחסים בין העדות: התימנים במושבות וביישובי העלייה השנייה • דרכים שונות בבניין החברה והיישוב: - "החלוקה" מול פרודוקטיביזציה - איכרי העלייה הראשונה מול תנועות הפועלים • מעמד הנשים: השכלת בנות, מעמד הפועלות והמתיישבות. 	
<p>ניתוח, מיזוג, הסקת מסקנות</p>	<p>תרומת המנדט להנחת היסודות לבית הלאומי היהודי</p> <p>1.הצהרת בלפור ומשמעותה</p>	<p>ב. היישוב היהודי במעבר משלטון עות'מאני לשלטון המנדט הבריטי (1 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלמוד
<p>- ניתוח "הצהרת בלפור" והסקת מסקנות בדבר עמדת בריטניה כלפי הקמת הבית הלאומי.</p> <p style="text-align: center;">שאלת שאלות</p> <p>קריאת מכתבי מק-מהון והצגת שאלות בדבר מחויבות בריטניה כלפי הקמת הבית הלאומי ;</p> <p style="text-align: center;">ניתוח, מיזוג והסקת מסקנות</p> <p>ניתוח סעיפים מתוך כתב המנדט הבריטי על ארץ ישראל והסקת מסקנות בדבר המחויבות הבריטית כלפי הקמת הבית הלאומי.</p>	<p>על רקע האינטרסים הבריטיים במזה"ת (הסכם סיקס פיקו, מכתבי מק-מהון הסכם פייסל-וייצמן).</p> <p>2. כינון המנדט הבריטי על ארץ ישראל</p> <p>ייחודו של המנדט הבריטי על ארץ ישראל</p> <p>מנדט סוג A והמחויבויות הבריטיות כלפי הבית הלאומי (ועידת סן-רמו): מתן אפשרות לעלייה, הקצאת קרקעות, פיתוח הארץ והעבודות הציבוריות.</p>	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

הלאומיות הערבית במזרח התיכון ובארץ ישראל בשלהי המאה ה-19 ובראשית המאה ה-20
מטרות

התלמידים :

1. יכירו את הגורמים שהביאו להתפתחות הלאומיות הערבית המודרנית במזרח התיכון ובארץ ישראל.

פרקי לימוד	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה
א. צמיחת מדינות הלאום הערביות במזרח התיכון. (1 שעה)	<p>הגורמים להתעוררות הלאומיות הערבית המודרנית במזרח התיכון</p> <ul style="list-style-type: none"> • קיום זהות ערבית מקומית (פרטיקולרית) לצד זהות לאומית כלל-ערבית (פאן-ערביות) • חדירת הרעיון הלאומי המודרני לעולם הערבי • חלוקת המזרח התיכון בין המעצמות • פיצול האומה הערבית ליחידות מדיניות במזה"ת בעקבות מלחמת העולם הראשונה : <ul style="list-style-type: none"> - הקמת אמירות עבר הירדן - ממשל פייצל בדמשק וקריסתו 	<p>זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>זיהוי עקרונות הלאומיות כפי שהם באו לידי ביטוי בתהליך התגבשות הזהות הלאומית הערבית במזרח התיכון ובארץ ישראל.</p> <p>קריאת מפה והסקת מסקנות</p> <p>ניתוח מפות והסקת מסקנות לגבי השינויים שחוללה מלחמת העולם הראשונה בעולם הערבי.</p>
ב. צמיחת הזהות הלאומית של ערביי ארץ ישראל (1 שעה)	<p>הגורמים להתחזקות זהות לאומית ערבית פלסטינית בארץ ישראל.</p> <ul style="list-style-type: none"> • קיום מרכיבי זהות אחדים בקרב ערביי ארץ ישראל קודם 	<p>זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>ניתוח הגורמים שהביאו להתחזקות הזהות הלאומית הערבית בארץ ישראל</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי לימוד
<p>– זיהוי סיבות ותוצאות (שלושה רכיבים לפחות) העלאת מגוון נקודות מבט. הצגת שתי נקודת המבט הערביות בשאלת הזרות : "פלסטיין" או סוריה הגדולה"</p>	<p>למלחמת העולם הראשונה : זהויות דתיות, זהות עות'מאנית , זהות ערבית, זהויות משפחתיות ואזריות - "סוריה הגדולה" • קביעת גבולות ארץ ישראל עם תום מלחמת העולם הראשונה • דילמות בשאלת הזהות של הערבים בארץ ישראל עם תום המלחמה : "פלסטיין" או "סוריה הגדולה" • הקמת בית לאומי יהודי בארץ ישראל • ההגירה הערבית לא"י בתקופת המנדט.</p>	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

התפתחות הבית הלאומי היהודי בארץ ישראל
מטרות

1. הכרת מוסדות היישוב ומפלגותיו והבנת תרומתם להכנת התשתית למדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית
2. הבנת התפקיד שמילאו העלייה וההתיישבות בבניית הבית הלאומי
3. הכרת האתגרים והקשיים שעמדו בפני החלוצים הדתיים בהשתלבותם במפעל הציוני, בחינת דרכי התמודדותם והערכת תרומתם לבניין הבית לאומי וצביונו ;
4. הבנת הסיבות לעימות הערבי-יהודי בארץ ישראל והשלכותיו על הבית הלאומי
5. הבנת השינויים שחלו במדיניות הבריטית כלפי הבית הלאומי והבנת תגובות היישוב היהודי על השינויים הללו.

תכנים

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p>הצגת המידע והידע בדרכים מגוונות</p> <p>הצגת מבנה מוסדות היישוב ותפקידם בדרך ייצוג מתאימה.</p> <p>הסברת הבחירה בדרך הייצוג שנבחרה.</p> <p>הצדקת הידע והערכתו</p> <p>בחינת ההנחה שמוסדות השלטון ביישוב היוו תשתית למדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.</p>	<p>דרכי מימוש האוטונומיה היהודית</p> <p>א. הקמת מוסדות שלטון : כנסת ישראל, הוועד הלאומי, הרבנות הראשית- (מחכם באשי לשני רבנים ראשיים) ועדי הקהילות ; מוסדות לייצוג העם היהודי – הסוכנות היהודית.</p> <p>ב. כינון שיטת בחירות דמוקרטיות :</p> <ul style="list-style-type: none"> • המאבק על זכות הבחירה לנשים ; • מפלגות וגושים פוליטיים ביישוב : <p>הגוש הפועלי, הגוש הדתי, הגוש האזרחי , הארגונים והמפלגות העדתיות.</p>	<p>א. מוסדות היישוב היהודי בארץ ישראל (1 שעה)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911 , טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>– הצגת טיעונים בעניין זכות הבחירה לנשים מנקודות המבט של תומכיה ומתנגדיה.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>– בימת דיון בסוגיה במי לבחור לאספת הנבחרים.</p> <p>הצגת עמדות מנוגדות, מנומקות, על ידי קבוצות תלמידים ;</p> <p>הנמקה – מתוך קטעי מקור ומידע ממצען של המפלגות השונות.</p>		

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>זיהוי הזרמים בתנועה הציונית שתמכו במיוחד בכל אחת מהמטרות.</p> <p style="text-align: center;">פתרון בעיה</p> <p>ניסוח דילמה שהייתה עשויה לעמוד בפני מנהיגי היישוב בנושאים אלה:</p> <p>- סדרי עדיפויות בהעלאת עולים;</p> <p>- סדרי עדיפויות בהקצאת משאבים להתיישבות. סימוכין שידגישו את הצדדים השונים של הדילמה.</p> <p>הצעות מנומקות על סמך ראיות ממקורות המידע שנלמדו לפתירת הדילמות.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>- "מי שעלו לארץ מתוך כורח המצב בארצות מוצאם ולא מתוך אידיאולוגיה ציונית הם מהגרים".</p> <p>התייחסויות שונות לטענה; הסברתה על סמך טיעונים תומכים וטיעונים מתנגדים.</p>	<p style="text-align: center;">העלייה וההתיישבות כמגשימות החזון הציוני</p> <p>1. מטרות העלייה וההתיישבות הציונית</p> <ul style="list-style-type: none"> • הקמת מדינה יהודית • שיבת העם לארצו ו"גאולת הארץ" • פתרון מצוקות העם – הפיזית והרוחנית • סולידריות כלל-יהודית בבניין הארץ (הון לאומי) <p>יצירת "רוב יהודי" בארץ ישראל.</p> <p>2. דילמות במדיניות העלייה וההתיישבות של התנועה הציונית והנהגת היישוב: בחירה בין דילמות בנושאי העלייה לבין דילמות בנושאי ההתיישבות.</p> <ul style="list-style-type: none"> • סדרי עדיפויות ושיקולי דעת בהבאת עולים ארצה. - הרקע לעלייה: עולים מתוך אידיאולוגיה מצד אחד ומהגרים מתוך כורח המצב בארצות המוצא מהצד האחר. - השליטה בעלייה ככלי לעיצוב יחסי הכוחות הפוליטיים בארץ - סדרי עדיפויות ושיקולי דעת בדפוסי התיישבות ובמיקום היישובים -ההתיישבות חקלאית-שיתופית לצד התיישבות עירונית ופיתוח התעשייה - הוויכוח סביב השיטה החברתית- כלכלית הראויה: כלכלה חופשית או כלכלה סוציאליסטית, הון פרטי או הון לאומי? 	<p>ב. העלייה לארץ ישראל וההתיישבות בה (3 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ויכוח מנומק בין איש תנועת "החלוץ" הכללית לבין חלוץ דתי, בדבר הצורך בהקמת מסגרת נפרדת לחלוצים הדתיים. הנמקות לכאן ולכאן.</p> <p style="text-align: center;">הסקת מסקנות</p> <p>– ניתוח מקורות והסקת מסקנות על אודות החידוש שבהשקפת עולמו של "הפועל המזרחי".</p> <p style="text-align: center;">העלאת אפשרויות מגוונות לפתרון בעיה</p> <p>אילו אתגרים עמדו בפני שליחים שיצאו להכשרות בארצות האסלאם? הצעת דרכים להתמודדות עם האתגרים שנמנו.</p> <p style="text-align: center;">הסקת מסקנות</p> <p>ניתוח מפות התיישבות וניתוח טבלאות נתוני עלייה לאורך תקופת המנדט; הסקת מסקנות לגבי תרומת העלייה וההתיישבות להגשמת מטרות התנועה הציונית.</p>	<p>3. מפעלי העלייה וההתיישבות לגוניהם האידיאולוגיים בשנות העשרים והשלושים של המאה העשרים (בחירה בין ניתוח נתוני גלי העלייה לבין ניתוח נתוני מפעלי ההתיישבות);</p> <ul style="list-style-type: none"> • הקמת תנועת "החלוץ" וההכשרות להגשמת ערכי הציונות – החלוץ הדתי; הפועל המזרחי הקיבוץ הדתי – ההכשרות החלוציות בארצות האסלאם. • גלי העלייה, ייחודם, תרומתם לבניין הבית הלאומי ולאופיו: <ul style="list-style-type: none"> - "העלייה השלישית", "העלייה הרביעית", "העלייה החמישית", (עליית הצלה, עליית הנוער) העלייה מארצות האסלאם. • מפעלי ההתיישבות עירוניים וכפריים 	

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
 רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">השוואה והסקת מסקנות</p> <p>השוואה בין המאורעות לפי: גורמים, ביטויי אלימות והיקף המאורעות; הסקת מסקנות על כיוון התפתחות הסכסוך. (הסלמה או מציאת פתרון)</p> <p style="text-align: center;">השוואה והסקת מסקנות</p> <p>עריכת השוואה בין התחייבויות הבריטים כלפי הבית הלאומי ב"הצהרת בלפור" וב"כתב המנדט" לבין האמור ב"ספרים הלבנים", הסקת מסקנות לגבי השינוי בעמדת בריטניה כלפי הקמת הבית הלאומי.</p> <p style="text-align: center;">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>הבאת נקודות המבט של ההגנה מול ארגוני הפורשים בסוגיית התגובות הראויות על המאורעות כגון "הבלגה" או "תגובה".</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ניסוח טענות מנומקות "בעד" או "נגד" הקמת</p>	<p style="text-align: center;">השפעות העימות על היישוב היהודי ועל הערבים בארץ ישראל.</p> <p>1. ביטויי העימות: מאורעות 1920, 1921, 1929, 1936 עד 1939 – גורמים ומאפיינים;</p> <p>2. המדיניות הבריטית כלפי הבית הלאומי- הנסיגה מהתחייבויות לבית הלאומי: מעלייה פתוחה לִמְקֻסוֹת (סרטיפיקטים) ולספרים לבנים; מהתחייבות להקצאת קרקעות לחוקי הקרקעות והגבלת ההתיישבות היהודית.</p> <p>3. השפעות העימות על היישוב היהודי:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מדיניות הביטחון של היישוב: - הקמת "כוח המגן" והוויכוח על דרכי התגובה האסטרטגיות של "יישובי חומה ומגדל" - עיצוב גבולות המדינה שבדרך "ה-N ההתיישבותי" • כלכלת היישוב: - הקמת משק כלכלי נפרד (תוצרת הארץ, נמל תל-אביב) <p>היווצרות עימות פוליטי גובר מול שלטונות המנדט.</p> <p>4. התערעות מצב היהודים בארצות האסלאם (הפרהוד)</p>	<p>ג. העימות הערבי-יהודי עד מלחמת העולם השנייה (6 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p>משק כלכלי יהודי נפרד .</p> <p>שאלת שאלות</p> <p>אילו שאלות עולות עם קריאת המידע על התערערות מצב היהודים בארצות האסלאם בעקבות החמרת הסכסוך הערבי יהודי בארץ ישראל.</p> <p>העלאת מגוון דעות</p> <p>ניסוח חוות דעת בסוגיה : האם המאורעות סייעו לערביי ישראל לקדם את מטרותיהם הלאומיות? הנמקת חוות הדעת.</p> <p>הגדרת בעיות ומגוון פתרונות</p> <p>ניסוח הבעיה אותה ניסו השלטונות הבריטיים לפתור וניהול דיון בפתרונות ובחסרונות של כל אחת מההצעות המדיניות ליישוב הסכסוך היהודי-ערבי .</p> <p>העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>ניסוח דעות המתנגדים והתומכים בכל אחת מההצעות לניסיון הידברות עם ההנהגה הערבית .</p>	<p>5. השלכות העימות על ערביי ארץ ישראל :</p> <p>במישור האידיאולוגי – חיזוק התודעה הלאומית הפלסטינית, במישור המעשי – התפוררות חברתית, שבר מנהיגותי, פגיעה בכוח הלחימה.</p> <p>6. ניסיונות לפתרון הקונפליקט הצעות מדיניות לפתרון הקונפליקט ותגובות היישוב היהודי והערבי להצעות אלו : מדינה דו-לאומית, חלוקת הארץ וקנטוניזציה, הצעת הבריטים – ועדת פיל – הצעת החלוקה.</p> <ul style="list-style-type: none"> ניסיונות הידברות בין מנהיגים יהודים וערבים- שיחות עם מנהיגים ערבים, הקמת תנועת "ברית שלום". 	

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">גיבוש עמדה מנומקת</p> <p>העלאת טענות מבוססות וגיבוש עמדה מנומקת בסוגיית שיתוף הפעולה של היישוב היהודי עם הבריטים בימי מלחמת העולם השנייה.</p>	<p style="text-align: center;">הדילמות ביישוב נוכח המלחמה והשואה</p> <p>1. שיתוף פעולה עם הבריטים בצד מאבק בהם:</p> <ul style="list-style-type: none"> • תכניות פעולה מול האיום הגרמני על ארץ ישראל – הקמת הפלמ"ח, "מצדה על הכרמל" - ההתגייסות לצבא הבריטי והקמת הבריגדה. <p>2. המאבק בהגבלות הבריטים על העלייה וההעפלה, הכרזת המרד של האצ"ל והלח"י.</p>	<p>ד. היישוב היהודי בארץ ישראל בזמן מלחמת העולם השנייה (2 שעות)</p>
<p style="text-align: center;">ייצוג המידע והידע בדרכים מגוונות</p> <p>הצגת הגורמים והתהליכים שהביאו לסיום המנדט הבריטי תוך הבלטת היחס וההיררכיה בין הגורמים השונים.</p> <p>ייצוג התובנות שהושגו בשאלה זו באמצעות דרך ייצוג שבה בחרו הלומדים.</p> <p>מתן הסבר מדוע נבחרה דווקא דרך זו להצגת הנושא.</p>	<p style="text-align: center;">מה הביא לסיום המנדט הבריטי על ארץ ישראל מי "גירש" את הבריטים?</p> <p>1. מאבק היישוב לגווניו במדיניות הבריטית:</p> <ul style="list-style-type: none"> • בהתיישבות כגון: (גוש עציון ; י"א הנקודות) • ה"העפלה" – העלייה הבלתי- לגלית בנתיבי הים והיבשה מאירופה ומאמצות האסלאם. • המאבק הצבאי: - הפורשים – האצ"ל והלח"י ומאבקם בבריטים - "תנועת המרי" ופירוקה <p>2. כישלון הניסיונות המדיניים לשינוי "מדיניות הספר הלבן" לאחר מלחמת העולם השנייה:</p>	<p>ה. מדינה בדרך - היישוב היהודי בארץ ישראל 1947 – 1945 (3 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">העלאת השערות</p> <p>האם יכלה בריטניה למנוע את סיום המנדט?</p>	<p>ועדת החקירה האנגלו- אמריקנית ותוצאותיה</p> <p>3. הנסיבות הבין-לאומיות</p> <p>- דה- קולוניזציה ושיקולי בריטניה כמעצמה קולוניאלית נחלשת ;</p> <p>- ראשית המלחמה הקרה.</p> <p>4. מסירת המנדט לאו"ם</p> <p>- ועדת אונסקו"פ – "הצעת החלוקה"</p> <p>- החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר על חלוקת א"י לשתי מדינות.</p>	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

מדינת ישראל

מטרות

התלמידים :

1. יבינו את המהלכים המדיניים והצבאיים שהביאו לכינון מדינת ישראל
2. יכירו את גלי העלייה השונים ואת תכניות ההתיישבות ויבינו את השפעתם על עיצוב פני המדינה והחברה בישראל
3. יבינו את משמעות "עקרון הממלכתיות" שעיצב בן-גוריון ויבחנו את השלכותיו על עיצוב דמות המדינה
4. יכירו את ביטויי הסכסוך הישראלי-ערבי לגווניו, יבינו את גורמיו ויבחנו את הניסיונות לפותרו
5. יבחנו אירועים מרכזיים, המשקפים מתחים בחברה הישראלית שבאים לידי ביטוי בוויכוח על צביונה
6. יבינו את חשיבותם של יחסי החוץ בין מדינת ישראל ובין מדינות העולם לקיומה של מדינת ישראל כמדינה ריבונית
7. יבינו את משמעותם של הקשרים בין מדינת ישראל ובין יהדות התפוצות למעמדה של ישראל כמדינה יהודית.

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

תכנים

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>–ניהול דיון שישקף את העמדות בחברה הערבית בשאלה: " האם לקבל את הצעת החלוקה או להילחם בה?". הצגת עמדות מנוגדות וביסוסן באמצעות מסמכים ועדויות שברשות התלמידים.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>–ניהול "בימת דיון" בסוגיה " האם להכריז על הקמת המדינה?". הצגת עמדות מנוגדות וביסוסן על מקורות שברשות התלמידים.</p> <p style="text-align: center;">ייצוג המידע ו הידע בדרכים מגוונות</p> <p>מציאת דרכים להצגת מהלכיה של מלחמת העצמאות בשני שלביה , ולציון נקודות המפנה המרכזיות שחלו בה.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ניסוח עמדה בשאלה באיזו מידה נכון הביטוי "איכות מול כמות" לגבי התמודדות הכוח העברי בשני שלבי המלחמה? הבאת נימוקים וראיות לעמדה שנוסחה.</p> <p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים</p>	<p style="text-align: center;">מה הביא לכינון המדינה</p> <p>1. קבלת ההחלטה מכ"ט בנובמבר על ידי היישוב היהודי בארץ ישראל;</p> <p>2. מלחמת העצמאות שלב א' –הסירוב הערבי להחלטת כ"ט בנובמבר ופרוץ המלחמה בין ערביי ארץ ישראל ליישוב היהודי.</p> <p>3. הכרזת העצמאות: לבטים ולחצים ערב הכרזת העצמאות: - איום הפלישה של מדינות ערב לארץ ישראל ושאלת מוכנות היישוב - לחץ מצד ארה"ב לדחיית מועד הקמת המדינה.</p> <p>4. מלחמת העצמאות שלב ב' - מול מדינות ערב ממבצעי ההתגוננות להתקפה היזומה ולקביעת עובדות בשטח.</p> <p>5. תוצאות המלחמה</p> <ul style="list-style-type: none"> • בעיית הפליטים • פליטים יהודים מארצות ערב • הסכמי שביתת הנשק וקביעת גבולות המדינה. 	<p>א. הקמת מדינת ישראל (6 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p>בחינת התחומים שבהם השפיעו תוצאות מלחמת העצמאות על חיייה של מדינת ישראל עד ימינו.</p>		
<p>הבעת דעה מנומקת</p> <p>ניסוח טענה המנמקת את תפיסתו הממלכתית של בן גוריון כפי שבאה לידי ביטוי באחת מהפעולות הבאות:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ביטול הזרמים בחינוך והקמת החינוך הממלכתי לגוונים. (הקמת החינוך הממלכתי דתי) - פרשת אלטלנה - פירוק הפלמ"ח <p>העלאת מגוון נקודות מבט</p> <p>ניסוח טענות מנקודת מבטם של מתנגדי בן – גוריון לאחת מפעולותיו.</p>	<p>מימוש הריבונות ועיצוב הריבונות</p> <p>א. כינון מוסדות השלטון ;</p> <p>ב. הקמת צבא ההגנה לישראל כצבא העם</p> <p>ג. בן גוריון ועיצוב התפיסה הממלכתית:</p> <p>פירוק המחותרות, – פרשת "אלטלנה",</p> <p>פירוק הפלמ"ח</p> <p>מדיניות ההסדריות ביחסי דת ומדינה.</p> <p>ביטול הזרמים בחינוך והקמת החינוך הממלכתי לגוונים.</p>	<p>ב. כינון השלטון במדינת ישראל הריבונית (3 שעות)</p>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">העלאת מגוון דעות</p> <p>התייחסות לדילמה: "עלייה חופשית מול עלייה מסוּגָגת".</p> <p>העדפת עמדה אחת מהשתיים; ניסוח טיעונים ונימוקים מבוססים.</p> <p style="text-align: center;">השוואה</p> <p>השוואה בין עליות שנות ה-70 וה-90 במאה הקודמת לבין העליות בעשורים הראשונים שלאחר קום המדינה והסקת מסקנות לגבי המשכיות והשוני בהתמודדות המדינה בתחום העלייה. מבחינת היקף העלייה, דרכי העלייה, דפוסי הקליטה, יחס החברה הישראלית לעולים.</p>	<p>השפעות העלייה וההתיישבות על עיצוב פני המדינה</p> <p>על המורה לבחור בין התמקדות בנושא העלייה לבין התמקדות בנושאי התיישבות</p> <p>1. "העליות" בעשורים הראשונים לאחר קום המדינה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • העליות ומאפייניהן: - גלי העליות עד 1951 - גלי העליות 1953-54 ואילך • דילמות במדיניות העלייה והקליטה: - בין "עלייה חופשית, ל"עלייה מסוּגָגת" וביניהן לבין "עליות חירום". - מגבלות תשתית הקליטה: המצב הכלכלי ומדיניות הצנע - גודל אוכלוסיית העולים ביחס למספר אנשי היישוב - דרכי יישוב העולים והעסקתם: מחנות העולים, המעברות, - "מדיניות כור ההיתוך" וסוגיית החינוך במחנות העולים ובמעברות, - עיירות הפיתוח. 	<p>ג. עלייה, קליטה והתיישבות במדינת ישראל (7 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">העלאת מגוון דעות</p> <p>ניהול דיון בדילמה של פיזור העולים באזורי הספר הלא- מיושבים מול יישובם במרכז הארץ. הצגת עמדה תוך הבאת נימוקים מבוססים.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • העליות בשנות ה-70 ובשנות ה-90 של המאה העשרים. היקף כל עלייה ומאפייניה : מבצעים ומאבקים לעלייה מברית המועצות ; מבצעי העלייה מאתיופיה העלייה מארצות הרווחה. 2. ההתיישבות מקום המדינה עד סוף שנות השבעים. • גורמים ודילמות בעיצוב מדיניות ההתיישבות - עיצוב וייצוב גבולות המדינה הוויכוח סביב קו ירוק או קו סגול - פיזור אוכלוסין - הפרחת השממה - ביטחון. • מפעלי התיישבות מרכזיים של המדינה : יישוב הנגב ; יישוב הגליל ; הקמת עיירות הפיתוח ; התיישבות ביש"ע לאחר מלחמת ששת הימים 	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">זיהוי רכיבים וקשרים</p> <p>זיהוי קשרים בין מה שהתרחש בראשית ימיה של המדינה בסוגיית צביונה היהודי לבין תופעות ואירועים בימינו.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ניסוח טיעוני המתנגדים לקבלת שילומים מגרמניה וטיעוני התומכים בהסכם, תוך הבאת ראיות ונימוקים. - נקיטת עמדה אישית מנומקת.</p> <p style="text-align: center;">טיעון</p> <p>ניסוח טענות הקיפוח החברתי והקיפוח העדתי שהעלו המפגינים בוואדי סאליב וה"פנתרים השחורים";</p> <p>נקיטת עמדה אישית מנומקת נוכח טיעוניהם ונוכח הדרך שבה פעלו.</p>	<p style="text-align: center;">קונפליקטים מרכזיים על עיצוב דמותה של החברה הישראלית</p> <p>יש לבחור בקונפליקט אחד ולדון בו בהעמקה: הקונפליקטים החברתיים וביטוייהם הפוליטיים נידונים בהעמקה בלימודי האזרחות. כאן ניתנת המסגרת ההיסטורית להבנת צמיחתם.</p> <ul style="list-style-type: none"> • הוויכוח על הצביון היהודי של המדינה • ביטויי המאבק בשנות החמישים בעניין "מיהו יהודי" ובעניין "אופי השבת" במדינת ישראל. • תודעת השואה וניצוליה - הוויכוח על השילומים מגרמניה - פרשת קסטנר - משפט איכמן. • הפער העדתי והמאבקים לשוויון: <ul style="list-style-type: none"> - אירועי ואדי סאליב; - "הפנתרים השחורים" <p>מיעוטים אזרחי מדינת ישראל מדיניות הממשל הצבאי 1948 – 1966 והשפעתה על יחס החברה הערבית למדינת ישראל.</p>	<p>ד. החברה הישראלית (3 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p>השוואה (דומה והשונה) והסקת מסקנות</p> <p>השוואה בין המלחמות וביטויי הסכסוך לפי תבחינים כגון: גורמים, תוצאות השפעות. הסקת מסקנות הנובעות מההשוואה על מערכת היחסים בין מדינות ערב למדינת ישראל.</p> <p>הסקת מסקנות</p> <p>ניתוח סעיפים מתוך האמנה הפלסטינית ואמנת החמאס והסקת מסקנות לגבי יחסם של אש"ף ושל החמאס למדינת ישראל.</p>	<p>זרכי ההתמודדות בין מלחמה לפתרון מדיני</p> <p>1. הסכסוך בין מדינות ערב לישראל מקום המדינה עד סוף שנות השבעים של המאה העשרים.</p> <ul style="list-style-type: none"> • התנגדות מדינות ערב לקיומה של מדינת ישראל והחתימה לחיסולה ולהקמת מדינה פלסטינית על אדמתה. • מלחמות בין ישראל ומדינות ערב לאחר קום המדינה: <p>יש ללמד על מלחמה אחת בלבד לפי בחירת המורה: סיני, ששת הימים ויום הכיפורים.</p> <p>2. הסכסוך הפלסטיני-ישראלי</p> <ul style="list-style-type: none"> • בעיית הפליטים • התארגנות הפלסטינים במדינות ערב לאחר מלחמת העצמאות למאבק במדינת ישראל <p>- ייסוד הפת"ח ב- 1959,</p> <p>- הקמת אש"ף ב- 1964, האמנה הפלסטינית ומטרותיה.</p> <p>- אמנת החמאס ב- 1988.</p> <p>השפעת מלחמת ששת הימים על הסכסוך</p>	<p>ה. יחסי מדינת ישראל העולם הערבי (8 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,

רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
<p style="text-align: center;">טיעון גיבוש עמדה מנומקת</p> <p>קיום "בימת דיון" בסוגיית הפתרון הטוב ביותר לסכסוך בין ישראל לעולם הערבי ; הצגת עמדה מנומקת מבוססת על ראיות והסברים מתוך מקורות היסטוריים.</p>	<p>הפלסטיני-ישראלי. 3. יוזמות מדיניות משנות ה - 70 ואילך לפתרון הסכסוך הערבי-ישראלי והבעיה הפלסטינית : <ul style="list-style-type: none"> • הסכמי השלום עם מצריים וירדן. • ניסיונות לפתרון מדיני של הסכסוך הישראלי-פלסטיני (הסכם אוסלו). </p>	
<p style="text-align: center;">חקר</p> <p>עבודת חקר קבוצתית בנושא : " בחינת יחסי החוץ של מדינת ישראל עם אחת המדינות או עם אחד הגושים בעולם." גיבוש עמדה מנומקת בסוגיה "האם יחסי חוץ הינם מקור עוצמה או גורם חולשה של מדינה?"</p>	<p style="text-align: center;">תפקיד מדיניות החוץ בשמירת הריבונות הישראלית .</p> <ul style="list-style-type: none"> • ישראל בין הגושים- בין מזרח למערב • יחסי ישראל ומדינות אירופה (בריטניה, צרפת וגרמניה) • יחסי ישראל והאיחוד האירופי • יחסי ישראל עם ארצות הברית • יחסי ישראל והעולם השלישי. 	<p>ו. מדיניות החוץ של מדינת ישראל (4-3 שעות)</p>
<p style="text-align: center;">העלאת מגוון דעות</p> <p>הצגת עמדות שונות ביחס לדילמה הקשורה ליחסי ישראל והתפוצות. כל קבוצה תציג את עמדות חבריה בקשר לדילמה אחת, ואת חילוקי הדעות בין חברי הקבוצה.</p>	<p style="text-align: center;">דילמות ביחסי הגומלין</p> <ul style="list-style-type: none"> • תפוצות ישראל - הכרת מרכזים יהודים בני זמננו - הכרת ארגונים יהודיים ופועלם - תופעת ההתבוללות. 	<p>ז. יחסי ישראל והתפוצות (4-3 שעות)</p>

הפיקוח על הוראת היסטוריה ואזרחות בחמ"ד,
רחוב שבטי ישראל 27 ירושלים 91911, טלפון נייד 050-6282363, פקס 02-5604018

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

דוגמאות לפיתוח מיומנויות חשיבה	סוגיה מרכזית ומוקדי הוראה	פרקי הלימוד
	<ul style="list-style-type: none"> • קשרי הגומלין בתחומים אלה: עלייה והתיישבות; כלכלה; חינוך התחום הפוליטי-מדיני. • דילמות: - חילוקי דעות בסוגיית ההכרה בזרמים הדתיים - מידת המעורבות וההתערבות במדיניות הישראלית - סוגיות של נאמנות כפולה - מרכז ותפוצות או "ארץ ישראל ובבל" חדשות? 	